

7md

2010 m. balandžio 2 d., penktadienis

Nr. 12-13 (888-889) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Sveiki sulaukę šventų Velykų!

2

LNOBT premjera – opera „Bruknelė“

3

Rimo Tumino ir Mariaus Ivaškevičiaus „Mistras“

4

Kristinos Inčiūraitės filmas „7 nuodėmės“

Raimondo Martinėno tapyba

6

Pokalbis su režisieriumi Chrisu Atkinsu

Birutė Žilytė. „Augalai III. Aguona“. 1974 m.

Drumzlinos upės lobiai

Birutės Žilytės paroda „Skaidri tamsa“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Kristina Stančienė

Daugelis užaugome su Birutės Žilytės iliustruotomis pasakų knygomis. Ne vienas gerai atsimenamame ir „Nyktuko“ kavinę Vilniaus centre, kultinę sovietmečio vaikų laisvalaikio vietą – su voveraitėmis, žvaliai liuoksinčiomis besišukančia-me rate, gardžiais ledais, plakta grietinėle metalinėse ledainėse ant plastmasinių kojelių, ir gražiosiomis Birutės Žilytės ir Algirdo Steponavičiaus freskomis... Žinoma, gal pernelyg nerimta apie B. Žilytės kūrybą kalbėti „gurmaniškais“ anų laikų sentimentais. Šios menininkės kūryba ir šiandien atrodo atlaikiusi laiko išbandymus, o XX a. 7–8-ajį dešimtmecius grafikė buvo viena ryškesnių veržlios, i modernius eksperimentus panirusios lietuvių kūrėjų kartos atstoviu. Dailininkės ir

jos vyro, taip pat talentingo grafiko Algirdo Steponavičiaus kūrybinis duetas, abipusės įtakos, subtilūs idėjų virsmai ilgainiui tapo tikra lietuviškos dailės legenda.

Vis dažniau pasigirsta apgailestavimų, kad Nacionalinėje dailės galerijoje 2009 m. surengtų tarptautinių parodų era šiandien baigėsi, bet kas drįstų teigti, kad labai gerai išmanome Lietuvos dailės istoriją? Juk pastovioji ekspozicija byloja tik apie mūsų dailės raidą, tendencijas, atskirų laikotarpų specifiką, tuo tarpu išsamesnis personalijų pristatymas – tikrai reikalingas.

Parodoje „Skaidri tamsa“ galima išitikinti B. Žilytės kūrybos įvairumu – žanrų, išraiškos būdų, technikų. Akivaizdi ir skirtingų poreikių nulemta braižo, mąstymo kaita – tai ir savarankiški estampai, ir daugiarčės kūrybos pavyzdžiai – knygu

iliustracijos, monumentalioji tapyba. Dvi pastarosios kūrybos kryptys bene labiausiai išgarsino B. Žilytę – pažėrė svarių apdovanojimų, įrašė jos kompozicijų vaizdinius ne vienos kartos atmintin. Nors grafikės kūriniams būdingi panašūs, vienės kitą papildantys plastiniai sprendimai, manau, daugeliui ji tebėra viena svarbesnių ir savitų vaikų paulio vaizduotojų lietuvių dailėje.

B. Žilytės meninės kalbos trajektorijos ekspozicijoje atrodo maždaug taip – nuo lietuvių liaudies meno maniera stilizuotų lino raižinių, grubių, archaijiskų formų, tapybiškų senojo Vilniaus vaizdų, iki sudėtingų, daugiplanių estampų, kūrybos vaikams, specifiškai stilizuotų garsiaių freskų pavidaļų. Galbūt tokis žvilgsnis į dailininkės kūrybą per-

NUKELTA | 7 PSL.

Lietuvių mitologija operoje vaikams

LNOBT premjera – Jono Tamulionio opera „Bruknelė“

Jūratė Katinaitytė

Žmogus keistai sukurta. Regis, vaikystė visada šalia, ne tik sapnuose. Atsitiktinis praeivis, koks nors žodis ar kvapas gali akimirkniu sugrąžinti į seniai tau užvertą vaikystės pasaulį. Mintyse gali vėl patirti anuometines baimes ir stebuklus. Tačiau dabar niekaip nepavyksta pajusti tokią pat kerę. Gali žiūrėti ten pat, atsidurti panašiose situacijose, tačiau nematai stebuklo, ir tiek. Patirties akiniai stipriai priaugę. Kas nors, tavo manymu, labai tinkamo vaikams, jų visiškai nejaudina. O štai kas mažuosius pavergia, tau gali pasiodyti neišradinta ir nuobodu. Ryškiasius pavyzdys galėtų būti BBC sukurti teletabių, pergalinai užvaldė pačius mažiausius televizijos žiūrovus vien, kur tiki serialas buvo rodytas. Vadinas, yra suaugusių, kurie sugeba matyti vaiko, net kūdikio akinis. Aš tokį galiu neturiu. Pamenu, prieš keliolika metų ieškodama kalėdinį dovanų pamaciai norvegišką lélé – tokį liaudišką kloną. Linksmiai išsiiepusiam vyrukui galėjai lankstyti rankas ir kojas net per kelius ir alkūnes. „Štai koks žavingas Peras“, – akimirkniu pakrikštijau pirmu į galvą šovusiu norvegišku vardu. Lélé buvo išties puiki, dar su nuolaida. Nedvejodama nupirkau dvi, jau įsivaizduodama, kaip nudžiuginsiu mažametį sūnéną ir keleriais metais vyresnę draugęs dukrą. Abiejų reakcija buvo vieno da, jie dar buvo per maži, kad nuslėptu nusivylimi ir mandagiai šypsotu. Žvelgau į hipnotizuojančią Pero šypseną, ryškius skruostus, margaspalvius rūbus, šelmiškai užvožtą skrybėlę ant nepaklusnių šviešių plaukučių ir niekaip nesupratau, kodėl ta šypsenai nehipnotizuojau naujujų Pero šeimininkų? Tačiau laikui bégant abejuose namuose Peras išsvikodavodavais geresnę vietą. Kiti žaisliukai tapę „išaugtiniai“ iškeliaudavo pas mažesnius vaikus, o štai Peras kaskart pasitikdavo išpūdinga šypseną, kai aplankydavau ir vienus, ir kitus namus. Jis ir šiandien ten šypsosi. Dabar jau žinau kodėl. Tiedu vaikai augdamis artėjo prie manojo regėjimo.

Štai kodėl, mano manymu, „7md“ prašovė, užsakiusios man rečenuoti kovo 20, 21 d. įvykusią LNOBT premjerą – Jono Tamulionio operą vaikams „Bruknelė“ (pagal Martyno Vainilaičio mitologizuotą pasaką), kurią pastatė režisierius Gytis Padegimas. Bijau, kad mano apsamanojė akiniai vėl ką nors nevaikiskai rodė, tad rizikuju būti nesuprasta mažųjų LNOBT žiūrovų. Laimė, vaikai „7md“ neskaito, nors ką gali žinoti. Tačiau galbūt skaito téveliai ir mokytojai, tuomet su jais ir padiskutuoseime.

Norédama apsidrausti labai atidžiai išklausiau dviejų eksperčių – pirmokės ir ketvirtokės – nuomones po spektaklio. Jeigu aš būčiau paklausta, kas man labiausiai pati-

ko, atsakyčiau, – kostiumai. Tačiau mažieji žiūrovai yra idealiausi statytojų adresatai. Jie neišskiria artisto, personažo ir kostiumo, todėl niekada nepasakys, kad patiko kostiumas. Jie pasakys, kad patiko Sau-lė, Bruknelė, Dzingutis, bet nepatiko Laumė Žydrūnė. Nieko nuostabaus, juk ji šiam spektaklyje bloga, nors ją įkūnijusi Inesa Linaburgtė vaidino ryškiausiai, o jos kostiumas – vienas išpūdingiausių. Todėl daugiausiai ovacijų skirčiau dailininkai Birutei Ucrainai už įsimintinus kostiumus. Kiekvienas originalus, bet visuma labai vieninja, kurianti fantastišką pasaulį.

Joana Gedmintaitė (Bruknelė), Kęstutis Alčiauskis (Dzingutis)

Scenografija tokio vienareikšmiško išpūdžio nepaliko. Idėja gera, bet jos išpildymas pasirodė grubokas, kaip ir pagrindinis komponentas – didžiulis voratinklis. Visą pirmajį veiksmą taikiausiu su jo sunkiasvoriskumu. Juk voratinklis yra vienas traupiausiu ir subtiliausiu gamtos kūriiniu. Pasakose jis turi net stebuklingų galių, tuo tarpu spektaklyje akivaizdus ir masyvus voratinklio medžiagiškumas vis nukreipdavo dėmesį ir provokavo mintyse jį paploninti ir sugrakštinti.

„Bruknelė“ pirmąsyk panaudoti naujieji scenos įrenginiai. Vaikai išties nučiūva, kai pakyta „žemė“ ir iš po jos išauga medinis žirgelis, kuriuo Dzingutis išjoja parnešti

Bruknelei žiedo. Man didesnį išpūdį padarė pats medinis žirgelis, ant kurio besispadamos užaugo ištisos senolių ir vaikaičių kartos. Net patys mažiausiai žiūrovai atpažino savo mielą kasdienį žaisliuką. Jei jis būtų nusileidęs „iš dangaus“, išpūdis būtų toks pat. Na, iš po žemė, tai iš po žemė. Galbūt tai kaip nors susiję su mitologija, kurią šioje pasakaitėje išradinė ir išmintingai pasitelkė M. Vainilaitis. Tačiau mano, deja, nebevaikiškas ir ne toks patiklus protas kyštelėjo minti, kad tokį sprendimą galbūt padiktavo ne meniniai siekiai, o porcikis pademonstruoti naujiasias LNOBT sce-

triukšmaudama ir nesiblaškydama sekė įvykius scenoje. O juk pirmasis veiksmas truko 50 minučių. Net Verdi iš savo žiūrovų nereikalauja tiek kantrybės. Tiesa, antrame veiksmo dinamika dar sustiprėjo ir jaunesnioji mano konsultantė ēmė nervintis, vis tamypdama mai-mai rankovę: „Ar tu viskā suprantī?“ Tiesą sakant, ir man nelengva buvo suspekti visas batalijas, o jei nebūčiau perskaiciusi pasakos, vargu ar būčiau galėjusi operatyviai pagelbėti savo sutrikusioms ekspertėms. Nekiltinu režisierius, nes operoje yra vienintelis – muzikinis – laikas, ir jis statytojams tampa nepermaldaujama duotybe. Žūbtūturi sutalpinti visus įvykius.

Šią užduotį galėtume peradresuoti kompozitorui Jonui Tamulioniui, bet ir jি galima pateisinti. Juk tai opera vaikams, kurios trukmė ribota. Tad lieka priminti tėveliams ir mokytojams, kad vaikus šiam spektakliui reikėtų parengti iš ankssto, paskaityti išskirtinio kalbos grožio M. Vainilaičio pasakaitę, pašiaskinti, ką reiškia monas, paralius, nakiukai, barzdukai...

Nepaisant vizualinių spektaklio pranašumų ir trūkumelių, didžiausias išbandymas vis dėlto teko kompozitorui. J. Tamulionis éjo savo seniai prasiskintu taku, neslystelėjo nei popmuzikos pusēn, kuri darbar karaliavuja vaikiškuose spektakliuose ir koncertuose, nei sugalvojo kokią nors adaptuotą vaikams šiuolaikinés muzikos kalbą. Paradokslu, bet „Bruknelė“ muzikos neišeina aptarti vientisai, tiesiog tenka kalbėti apie orkestrinę ir vokalinę veikalo puses. Tad štai orkestro audinys čia gana išradinges, jdomus ir skambus. Kompozitorius jau ne syki jrodé savo meistriškumą, puikų styginių instrumentų specifikos išmanymą ir gebėjimą ją išnaudoti. Sykiu jis ir polifonijos, poliritmijos meistras. Idomesniems charakteriams ir situacijoms kurti pasitelkti mediniai pučiamieji, o batalinės se scenose išskleidžia mušamieji.

M. ALEXOS NUOTRAUKOS

Orkestras tai šeista, žaižaruoja, tai paslaptinai mirguliuoja. Regis, pastatymo muzikiniam vadovui, dirigentui Robertui Šerbenikui ši partitura iргi patiko ir jis su užsidegimu ryškino kontrastus, kūrė skaidrią lyriką ir batalijų gaudesį.

O štai vokalinė pusė tokį patyrimą nesuteikė. Lyriņų herojų – Bruknelės ir Dzingučio – vokalinės charakteristikos gana nuobodžios, jų liaudiškai romantiškas melodinumas tarytum atklydės iš Vytauto Klovos prieš pussimtį metų rašytų operų. To pojūčio neslopina nei melodijų tonalumo vengimas, nei įmantriai polifonija (Bruknelės ir Dzingučio duetas 1 v. pradžioje).

Išpūdžio nepagerino ir atlikėjai, forsaવ vokala. Abi Bruknelės – Joana Gedmintaitė ir Julija Stupnianek – dailiai aprentos ir judeisi paryškinančios moteriškumą (choreografi Agnija Šeiko) daugiau glostė aki, nei ausi. Šiam personažui reikėtų paieškoti skaidresnių, šviesesnių vokalo spalvų. Kestučio Alčiauskio Dzingutis – būtent toks svajingas, lyriškas herojus, skaidrus tembro tenoras. Tačiau jau pirmajame išoriškai paprastame, tačiau klastingame duete (intensyvi kantilena aukštame registre) ēmę stigti vokalinės ištvermės. Edmundo Seiliaus sukurtais šis personažas vokališkai tvirtesnis, bet matyti, kad ir iš jo ši partija reikalauja nemažai pastangų.

Kur kas spalvingesnės laumių, raganų, paralių ir monų charakteristikos, nors klausydamas imi ilgėtis kažkokio vokalinio gaivumo. Netgi atsélina jausmas, tarytum ši opera sukurta prieš kokius 20 metų. Blogiui astovaujantys personažai kuriami pasitelkiant atonalumą, melodeklamaciją, o geriesems burtininkams pasirinkta kiek kampuota kantilena. Labiausiai ištrigo ir intrigavo Inesos Linaburgtės aktyvi, kibirkščiuojanti Laumė Žydrūnė. Taip pat išidėmétinas Arūno Malikéno komiškas Perkūnas Dundulis, Liudo Norvaišo elegantiškas Monas Miškinis, Jovitos Vaškevičiūtės išmintį ir erotiką spinduliuojanti Raganos Piesta.

Daug dėmesio kompozitorius skyrė chorams. Jų nemažai, kai kurie labiau žanriniai, bet vyrauja monumentalūs, įmantriai polifoniški, sakyčiai, oratoriniai chorai.

Po spektaklio viena mano eksperiencija – ketvirtokė – paklausta, ar jai patiko, pakiliai išdrožė: „Man ne patiko, man LABAI patiko.“ O praėjus savaitei po spektaklio jaunesnioji ēmė prašyti mamos dar syki nuvesti ją į „Bruknelę“. Ar gali būti sėkmingesnis meno kūrinio ivertinimas nei noras jį dar syki pamatyti ar išgirsti? Tad, mieli „Bruknelė“ kūrėjai ir atlikėjai, jei jus žeidžia kuris nors šio teksto sakiny, pamirškite jį ir perskaitykite tik pasuktinę pastraipą. Galiu tik palinkėti kuo daugiau tokį nuoširdžių ir atvirų žiūrovų.

Dvidešimtieji teatro metai

Rimo Tumino ir Mariaus Ivaškevičiaus „Mistras“

Rasa Vasinauskaitė

Vilniaus valstybinis mažasis teatras atšventė savo 20-metį. 1990 m. suvaidintas „Vyšnių sodas“ yra savotiškas šio teatro istorijos riboženklis – viškas prasidėjo nuo noro būti savarankiškiems, atskirti nuo tuomečio Akademinių dramos teatru, pradėti naują gyvenimo ir kūrybos etapą. VMT šventės proga, po Rimo Tumino spektaklio „Mistras“ pirmos dalies premjeros, į sceną ėjo Vyriausybės, Kultūros ministrų ir savivaldybės, Rusijos ambasados, kitų Lietuvos teatrų vadovai, atstovai, pasiuntiniai. Buvo sakomos kalbos, teikiamos gėlės.

I savo pastata „mažojo“ trupė jėjo tik po penkiolikos metų, 2005-aisiais, – tiek laiko prieikė, kad anuomet užsispypė menininkai, su savo spektakliais apvažiavę pusę pasaulio, pagaliau pasijaustė kaip namie. Teatro, kaip namų, idėja visus šiuos penkiolika metų buvo viena svarbiausių ir pačiam Tuminui, ir jo auklėtiniam, ir prie trupės tuomet prisijungusiems Akademinių artistams. Net jei per tuos penkiolika metų Tuminas vadovavo tai savo „mažiesiems“, tai Nacionaliniu tapusiai Akademinių trupei, o VMT spektakliai buvo rodyti abiejose šio teatro scenose, vis tiek Mažasis kūrė savo istoriją. Ir kaip teatras, ir kaip nuolatinė, nedaloma žmonių grupė, gyvenanti laukiamų namų idėja. VMT galima vadinti vienu iš pirmųjų neprisklausomos Lietuvos teatru, jei neimsime domén, kad „nevalstybiškai“ jis egzistavo tik iki 1994-ųjų, vainikuodamas ši periodą dar vienu legendiniu savo spektakliu „Nusyypok mums, Viešpatie“. Tačiau teatro vadovai puikiai suprato, kad atsidūrė opozicijoje, tapę „neprisklausomais“, net ir išlaukę ekonominės blokados metus kažin ar ilgai išgyvens remiami vien savo publikos, gastroliuodami. Šia prasme per VMT šventę ištarti žodžiai, kad jis yra vienintelis per neprisklausomos Lietuvos dvidešimtmjetį susikūrės teatras, yra teisingi – kaip valstybinis jis tikrai vienintelis.

Šiandien VMT žingsnį į valstybiinių ratų pavadinčių silpnumo ir konformizmo akimirka. Žinoma, galbūt benamei trupei tai buvo vienintelė galimybė likti po Akademiniu (Nacionaliniu) stogu, nesubyrėti ir toliau kurti. Tačiau neabejoju, kad jei visų tų, kurie pačioje praejusio dešimtmecio pradžioje steigė savo sambūrius ir kaip įmardydam bandė išsilaikeyti, priešakyje būtų stojęs VMT su savo spektakliais, vadovu, kūrybine grupė ir ji palaikius talentingiausiai scenografais bei kompozitoriais, per dvidešimtmjetį būtų susiformavęs kitoks mūsų teatro peizažas, turėtume kitaip teatro politiką. Tapdamas valstybiniu VMT buvo gerokai ižvalgesnis už anuometinius vadybininkus ar naujuosius verslininkus, ką jau kalbėti apie menininkus – jei ne dabartinis teatro statusas, kažin

ar jis būtų taip sveikinamas ir vertinamas.

VMT 20-mečio proga parodytą pirmoji „Mistro“ pagal Mariaus Ivaškevičiaus pjesę dalis – dabartinio teatro, dabartinio režisieriaus ir šio laiko kūdikis. Bandant įminti spektaklio mišlę, norisi grįžti į 1997-uosius, prie „Maskarado“. Paradoksalu, bet būtent „Maskaradas“ man yra atskaitos taškas vėlesniems Tumino darbams. Čia, Egmonto Jansono žodžiais tariant, ankstesniuose Tumino spektakliuose buvę fragmentiški teatrališkumas, žaidimas, kinematografas iškilo į paviršių ir parodė savo nugaras. O „parodę“ niekad jų ir nebeslepė, ar Tuminas būtų statės Gogolio „Re-

takas siedamis su kitų režisierų darbais, o Tumino spektakliuose inertiskai ieškodami metafizinės gelmės ir žmogaus sielos atverčių? Juk kad ir kaip žūrėtum, būtent šių „dalykų“ trūkumas pastaruoju metus vertė gržčioti pečiais menančiuosis ankstesnijį Mažojo teatro įkūrėjų. Nors tuo tarpu jis pats visą šią laiką ieškojo tokios medžiagos, kuri pasiduotų laisvam modeliavimui ir nekeltų kompromituojančių „kodel“ ar „kā tai reiškia“ klausimų. Beje, visai nesenai Maskvoje Tuminas sukūrė naują „Maskarado“ versiją. Anuomet maskviškius kritikus bei publiką sužavėjęs lietuviškas spektaklis dabar turi savo antrininką su tokiu pat gausiu dabartinių

George Sand ir Pierre'ų Leroux. Istorinių faktų ir asmenybių, Mickevičiaus, kaip ir Kazimiero Pakšto „Madagaskare“, biografijos „mistiifikacija“ tampa šaltiniu teatriniu fantazijai, kur atgyja jau sceninius pavaldalus įgijusios figūros ir detales. Beje, medžiaga išties dosni – Mickevičiaus ir Mistru vadinamo Towiański duetas ne ką prastesnis už romantiską „genijaus ir piktadario“ porą, o Mistrai netgi galima įsvaizduoti būsimuoją Rasputinu. Bet kartu šis duetas – tai romantizmu ir romantikams aktualios misticizmo, pranašysčių, regėjimų ir dvasinių antrininkų temos variacija, kuri spektaklyje, atrodo, tik pradedama rutulioti.

ir demonstruoja nežemiškus Mistro gebėjimus, gerokai daugiau dėmesio skirdamas ne Mickevičiaus savireflexijai, o veikėjų-kaukių intermedijoms, lydimoms, kaip ir „Madagaskare“ ar „Maskarade“, teatrinių triukų.

Jei tai būtų kitoks spektaklis, ieškočiau, iš kur kyla ši dramatiška priešprieša ir įtampa tarp Adomo Jacovskio scenovaizdžio (pilkos, nebyliai vienišo barokinio altoriaus fragmento; tuščios nišos, tarsi bandomas slėpti keliais plėgtgaliai; pavienių baldų netvarkingos dėlios), Juozo Statkevičiaus kostiumų (sukurtų pusiau riamtai, pusiau juokaujant, bet leidžiančių iškart atpažinti epochą, stilijų ir net personažo esmę), Fausto Latėno vargonų ir Chopino muzikos (beveik be persitojo lydinčios veiksmų), pagaliau istorijos, kurią iš epizodų kuria režisierius, pasikliaudamas „komikso“ žanrą įvaldžiusiais aktoriais. Ieškočiau to, kas iš tikrujų slypi už šįkart negalestingos režisieriaus ironijos ir kažin kokius kodus suleruojančių spektaklio ženklių. Bet šia, pirma savo versija, „Mistras“ yra toks, koks yra – teatriška paviršiaus regimybė, trapus apgavystių rezginys, principinis nehirarchinis margumynas – skirtas norintiems rasti gelmę ir tiems, kuriems ji vienai nebūtina.

Vis dėlto spektakliui pasibaigus gali numanyti esant Jame „antrą dugną“. Režisierius tarsi ištirpdė Mickevičiaus paveikslą, jo finalinis monologas dar neturi reikiamas jėgos ir nesugeba artikuliuoti spektaklio minties, tačiau scenoje nesukurdamas vieno ir visų priespriešos Tuminas ją iškelia už spektaklio ribų. Nestodamas né vieno iš veikėjų pusėje, leisdamas jiems patiemis kurti savo pavaldalus, režisierius pats tampa tuo „vienu“, kuris stebi savo sukurtą pasaulį be atjautos ir tikėjimo – iš astumo, net ciniškai. Maskvietiškame „Maskarade“, anot rusų kritikų, atsirado vilnietiškame nebūta scena – veikėjai įtempia į sceną fortepijoną ir ji laužo, bandydami išgauti muziką; apskritai dabartinių Lermontovo maskaradiško sūkuriu žmonės atrodo kaip groteskių monstrai, vulgarūs plebėjai, ir kuo jie aktyvesni, tuo stipresnis negyvo, mirusio spektaklio įspūdis. Panašus įspūdis gresia ir „Mistrui“ – jo statytojas pasitraukia, išsinėsdamas gėlą ir nevilti, bet palieka Mistrą – monstrą ir paranojiką, gydantį aplieštuosius stingančiu išsiurbimu į lūpas. Kraupus dabar šis žūstančio (žuvusio?) romantiško pasaulio išvirksčiosios pusės vaizdas; daug kraupesnis, nei apie ne, ne „Maskaradą“, o apie „Lituanicą“ buvo račes Jansonas: „Nebeliko mitų. 1996-jeji po Kristaus gimimo, šeštejį metai po dainuojančios revoliucijos deromantizuoją, demitologizuoją (...) kiti laikai, kitas suvokimas ir mąstymas, kitoks „romantizmas“...“

Ramūnas Cicėnas (Mistras), Valda Bičkutė (Ksavera), Jokūbas Bareikis (Adamas) ir Gintarė Latvėnaitė (Celina)

NUOTRAUKA IŠ VMT ARCHYVO

vizorių“, ar Čechovo „Tris seseris“, „Žuvėdram“. Be to, anuomet savaip pranašiškai skambėjo Jansono „Maskarado“ recenzijos pavadinimas: „Romantizmas: kalnai kelmuoti, herojai nuplikę, tik keli postamentai likę“. Ir peterburgiečio teatro teoretiko Jurijaus Barbojaus svarstymas: spektaklis „skirtas ir gurmanui, be didelio vargo galinčiam perskaityti tame, ką tik nori, ir pavargusiai po darbo miniai, kurios jis visai neverčia apie nieką galvoti. Jis apie nieką, vadinas – apie viską. Jame niekas nieko neraciška, todėl jo reikšmių spektras neribotas. Be to, jis tiesiog kultūringas ir kupinas humoros, jis malonu žiūrėti. Gal taip ir prasideda postmodernizmas?“

Žinoma, „Mistras“ – ne „Maskaradas“, tačiau jei brėžtume pastarojo dešimtmecio Tumino režisūrų liniją, jos ištakos būtent čia – tai romantizmas, neribotų reikšmių mirėjimas, ironijos kupinas humoras. Kitaip tariant, dabartinė postmoderninė pilnatvės ir tuštybės žaimė, nerimtas rimtumas, sureikšminta beprasmybė, kuriamas kaip romantizmo pastišas. Tad ar neklystame, lietuviško postmodernaus teatro iš-

gerbėjų būriu. Vadinas, yra Tumiño kūryboje savotiškas kryptingumas, gal net ciklišumas, kurio ženkli galima ieškoti ir į būsimą diliogiją besidėliojančiuose „Madagaskare“ ir „Mistre“, kurtuose pagal Marius Ivaškevičiaus pjeses.

Žvelgiant į sceninę „Mistro“ versiją, į akis krinta „Madagaskarui“ būdinga konstrukcija. Šiuo atveju ne tiek svarbu, kaip savo pjesę įsvaizdavo scenoje dramaturgas. Svarbiau tai, kad tekstas (personalų kalba, monologai ar dialoginiai epizodai, laiko ir erdvės sluoksniavimas) regis atvira perkomponeavimui ir permoldeliavimui „sisteme“, kurią palaiko vienintelė dramaturgių vertinga ašis – Adomo Mickevičiaus tapatybės (tautybės) refeleksija. Šią ašį sustiprinindamas, Ivaškevičius „atkuria“ Mickevičiaus gyvenimo Paryžiuje fragmentus, susijusius su jo ir mistiko, vizioneriaus, mesianisto Andrzejaus Towiańskiego (1799–1878) draugyste: Towiański 1840 m. atvyksta į Paryžių, įsteigia misterinę sekltą, susipažinta su Mickevičiumi ir pagydo jo žmoną Celiną; poetas, pakerėtas jo mesianistiniu idėjų, įveda Towiański į savo aplinką, supažindina su

Stiliušiakai „Mistras“ nuo „Madagaskaro“ skiriasi tuo, kad veikėjus režisierius perkelia į XIX a. vidurį – į dekadentiskajį romantizmą, tačiau abiejuose spektakliuose istoriniai veikėjai suteatrinami iki schemiškų kaukių ir, išskyrus Jokūbo Bareikio vaidinamą Mickevičių bei Ramūno Cicėno Mistrą, įtraukiama į „maskaradišką“ jų pristatymą. Ilonas Kvietkutės Sand, Manto Vaitiekūno Šopenas, Audrius Bružas, Leonardo Pobedonoscevo Pjeras, Vaidos Būtytės Margaret, net Valdos Bičkutės Ksavera ir juolabiau Inetas Stasiulytės, Balio Latėno ir Vytauto Rumšo (jaun.) lietuvių – tai kičiškai groteskiškas vadinamojo „liepos monarchijos“ periodo aplinkos paveikslas, kuriuo režisierius, regis, be gailescio preparamoja utopines ir idealistines tiek būsimos progresio, tiek ir nacionalinio mesianizmo idėjas. Tiesa, pastaroji įgyja savotišką skambesį – spektaklyje „tovianizmas“, kaip diždžios lenkų tautos prisikėlimo ir atgimimo pažadas, sklando ore, bet jo itaka Mickevičiaus likimui (o galbūt net lietuviškai nacionalinei idėjai) dar nėra aiški. Ir pats režisierius kol kas tik žaidžia mistiškumą

Nužudyta magija

Kristinos Inčiūraitės filmas „7 nuodėmės“

Živilė Pipinytė

Išsirengusi į Kristinos Inčiūraitės dokumentinio filmo „7 nuodėmės“ premjerą, spėlioju, ar autorei pavys išengti daugumai lietuvių videomenininkų būdingo dviračio išradinėjimo, kai 7-ajame ar 8-ajame dešimtmiečiai išprastos dokumentinio kino išraiškos priemonės jų filmuose pateikiamos kaip kino kalbos naujovės. Ankstesniuose Inčiūraitės darbuose tokio išradinėjimo būta. Pasirodo, smarkiai klydu. „7 nuodėmės“ apskritai nelabai ką bendra turi su kinu. Ypač su dokumentiniu. Tai griečiau dar vienas judančių vaizdų projektas, tik parodytas dideliam kine teatro ekrane.

Dokumentinis kinas paprastai atsiranda stebint tikrovę, jo medžiaga yra realybė, konkretūs žmonės, jų problemas. Inčiūraitė išeities tašku pasirinko Bertoldo Brechto ir Kurto Weillio 1933 m. parašytą kūrinį „Septynios mirtinos nuodėmės“ apie dvi seseris, kurios keliaudamos po skirtinges miestus patiria didžiąsias nuodėmes. Matyt, ją sužavėjo moters dvilypumas, kurį atspindi dvi seserys Anos. Inčiūraitės kino projekcija tarsi ir suprantama: išsiaiskinti, kaip šiuolaikinės lietuvių suvokia ar mato savo gyvenime tas pačias septynias nuodėmes ir taip atskleisti šiuolaikinės moters tapatybę – ir tą šviesią, ir tamšiąją jos puses. Autorė pasirinko skirtinguose miestuose gyvenančias sportininkes, jas „suporavo“ kadre po dvi, t.y. rodo sportininkę ir jos trenerę, dvi sportininkes, sportin-

kę ir jos mamą, nors dažniausiai, regis, dvi herojės sieja tik Inčiūraitės pastatytas kadas ir nieko daugiau. Autorė verčia herojės atsakinėti į klausimus apie tai, kaip jos suprantą tuštystę, gašlumą ar persivalgymą...

Tačiau užuot pabandžiusi suvokti savo herojų tikrovę, Inčiūraitė mechanika bando iliustruoti iš anksto numatytą schema. Deja, dokumentinis kinas prasideda tada, kai schema sulaužoma, o ne atvirkš-

bu joms, regis, režisierės apskritai nedomina. Ji turi konceptiją ir tikslą – pritempti filmo herojės iki paciai Inčiūraitei iš anksto žinomų atsakymų. Savo herojų ji nesigaili ir nebijo išstatyti pajuokai, nes palieka kartais visai naivius atsakymus, skurdžią bulvarinių dienračių leksiką. Toks ispūdis, kad tos Lietuvos ir pasaulio čempionės iš mažų provincijos miestų ir miestelių, jų unikalūs likimai ir dar unikalesni cha-

aciu Dievui), o Inčiūraite fiksuoja bejegiškas pastangas atsakyti į sudėtingai režisierės suformuluotą klausimą. Iš pradžių dar galima pamatyti, gal Inčiūraite siekia komiško efekto, bet gana greitai tampa aišku, kad humoras – tikrai ne jos konceptijos komponentas.

Akvaiždžiai „ductų“ ir klausimų atsakymų monotoniją turėtu griauti kadaise Anas sudainavusios Rositos Čivilytės apmąstymai apie šiuolaikines moteris. Bet ši pagrindinė projekto herojė, regis, apie moters tapatybę visai neturi ką pasakyti, iš jos lūpų liejasi tokios banalybės, kurių į savo puslapius kažin ar išleistų net paprasciausiai auditorijai skirti žurnalai. Inčiūraitei tai nė motais. Ji nepastebi ir kaip netalentingai, nuolat grožėdamasis savimi ir „falsyvindama“ ta pagrindinė herojė vaidina save. Nesu joks Stanislavskis, bet vos tik Čivilytė praverda vo burną, norėjau rėkti: „Netikiu! Netikiu!“ Falšas į dokumentiką pretenduojančiam kine juk pastebimas labiau nei vaidybiniame.

„7 nuodėmėms“ ipučėjus net apsidžiaugiau, kad specifinė kino estetiką kovingai skelbęs Brechtas niekad nepamatys šio lietuviško kūrinėlio, kuriame tiek daug visko, ko jis ypač nekentė mene. Kaip ir tos nudailintos, „išlaižyto“, nenatūralių ryškių spalvų, bet reklamaiškai gražios filmo erdvės, nenatūralaus apšvietimo ir viso to „glamūrinio“ spindesio, kurį sukūrė operatorius Rolando Leonavičiaus kamera. Višų tų pseudoreikšmingų stambų planų, tų mergaičių ant molo, ku-

rių fone tarsi paveikslėlyje vienas prie kito priartėja laivai, višų tų pseudometaforą, kurios turi liuditti filosofines „7 nuodėmių“ potekstes. Bet filosofinis dokumentinis kinas gimsta iš giliausių žmogaus ir tikrovės atsivėrimų. Beveik prieš šimtą metų tą ašikiai suformulavo dar Johnas Griersonas, sakydamas, kad dokumentiniame kine nėra niko gražesnio už tai, kad dramatizuojama ir suteikiama vertė reiškiniams ir žmonėms, kurie neatrodo vertingi ir dramatiški tol, kol dokumentininkas neatras ir neparodys jų dramos ir vertės. Griersonas kvietė pastebeti kasdienio gyvenimo magiją. Inčiūraite padaro viską, kad tą magiją nužudyti, paversti banalybe. Todėl „7 nuodėmės“ žiūrėti sunku. Reginys atrodo daug ilgesnis, nei trunka iš tikruju, ne tik dėl sunkiavorės statikos (nors ekrane kas nors visalaik juda, – kadas atrodo statikas, nes nejuda mintis), monotonaiško ritmo ar menininkės nesugebėjimo aprépti filmo visumą. Juk negalima kurti dokumentinio filmo ir kartu neigti dokumentinio kino prigm̄t, jo specifiką. Parabolė apie dvi Anas kiekvienos moters viduje čia niekuo dėta. Dokumentinis kinas niekad nebus jokios, net protingiausios konceptijos iliustracija. Fiksuoji tikrovę gali ir judančių vaizdų menininkai. Jų apibendrinti ir atrasti gilesnes prasmes – dokumentinio kino esm̄. Vienintelė pozityvi išvada, pasižiūrėjus „7 nuodėmės“, – kino režisūra yra profesija. Net ir šiai judančių vaizdų laikais.

„7 nuodėmės“

čiai. Filmo herojės su joms iškeltais klausimais ar problemomis papras tai neturi nieko bendra, bet stengiasi atsakyti į Inčiūraitės klausimus kaip pavyzdingos mokinukės – taisyklingai, literatūriškai, beveik nieko nepridėmos nuo savęs. Sportininkės tikrai puikios, žavios, protingos, stiprios asmenybės ir, neabejoju, galėtų daug daugiau pasakyti, jei režisierė klausinėtų apie tai, kas joms iš tikrujų svarbu. Bet tai, kas svar-

rakteriai Inčiūraitės nedomina, tiksliau, domina tik tiek, kiek pakvista išsprauti į griežtai nubrėžtus filmo rémus. Jokios improvizacijos, jokio realaus gyvenimo. Vaizdais ir žodžiais užpildoma iš anksto numatyta schema. Jei jau Inčiūraitė nusprendė, kad liesutės paauglės boksininkės turi paaškinti persivalgymą, tai taip ir bus. Todėl mergaičiukės kalbės apie dietas, kurių jos nesi laiko, kurios joms visai nerūpi (ir

Apie kelio ženklus su ironija

Kristinos Norvilaitės paroda „Stebékite kelio ženklus!“ galerijoje „Kairė-dešinė“

Jolita Zykutė

Parodos pavadinimas liepia stebeti kelio ženklus, bet, kitaip nei uniformuoti pareigūnai, neišduoda, kas laukia neklusinių. „Stai-giamo posūkyje į kairę persiauti batelius griežtai draudžiam“. Negi važiuodami niekada nedarėte dar keistiesių dalykų? „Laukiu tavęs kasdien nuo 8.30 iki 17 val.“ – itin jausmingas prisipažinimas, bet kad būtų mažiau sentimentalumo, parodomos tik aukštakulniais apauotos moters kojos. Žargonu vadina ma „plyta“ (ženklas „Ivažiuoti draudžiam“) žinomas net nevai ruoanticams. Dailininkė pervađina ji į „Galima negalima“. Raudoname apskritime baltas moters veidas pravertomis lūpomis virsta ir erotišku kvietimui, ir ižvalgia pastaba apie draudimą apskritai – juk jei egzistuoja „negalima“, būtinai atsiras tokiai, kurie pasielgs atvirkšciai.

Draudžiamų ženklų Kristinos Norvilaitės parodoje yra nemažai, tik paveikslėlį pavadinime sakydama

„draudžiam“ ar atvaizduodama raudona linija perbrauktą plotą dailininkė veikia ironizuoją, šmaikšttauja ar filosofuoja. Juodai ir baltais apskritimis madinga gražuolė perejoje („Šioje vietoje abejoti draudžiam“) tarsi skelbia apie gyvybei pavojingą abejonę einant per dryžuotą kelio atkarą.

Paveiksluose dailininkė tyrinėja įvairias moters gyvenimo „teritorijas“ – rasite čia ir jau minėtus aukštakulnius, ir vaikus („Emocijų be priežasties zona“), ir moterių pagun-

dą („Stebékite kelio ženklus!“), ir „namine“ apranga apsirengusiajā („Laisvos dienos“). Yra vietus ir naminiams gyvūnėliams („Laimė už kampo“), kur laiminga pabaiga net nekviepia.

Autorė žaidžia reikšmėmis, jų parodoksa. Su švelniu šypsniu lūpusi jį gali pasakoti apie gyvenimo realybę, kartais skausmingą, kartais dramatišką, kartais tokią painią, kad siekiant susigaudyti joje kelio ženklai – tiesiog privalomi.

Beje, išpratusiems prie abstrakčių,

Kristina Norvilaitė. „Stai-giamo posūkyje į kairę persiauti batelius griežtai draudžiam“. 2010 m.

ryškiaspalvių Kristinos Norvilaitės paveikslų, kuriuose gausu ornamentų ir daugiausiai faktūros, paroda „Stebékite kelio ženklus!“ bus pažintis su autore iš naujo. Menininkė čia kalba jau ta vaizdų kalba, kurios pirmajį sakinį plačios publikos dėmesiui sudėstė triptiku „Mergaitė, kuri žiūri į jūrą“, „Mergaitė, kuri turi tėvus“ ir „Mergaitės, kurios išėjo“, pristatyti parodoję „Estampas '09“ (darbai išvertinti padėka „Už plastinės kalbos grynumą“). Vis dėlto ižvalgi akis pastebės, kad dailininkė nuo savęs toli nepabėga, ankstesnės raiškos prie-monių išliko, bet tapo lakoniškesnės – tuošnus ornamentas šikart naudojamas tik kaip kuklus dekoratyvinis elementas. Abstrakčių formų tebéra, bet jos retos.

Šikart atsisakyta daugybės vienai ant kito spaudžiamų linoriažinio atspaudų, kas darbą praturtindavo spalvomis, faktūra, – pasirinktas vienas sluoksnis. Pomėgi faktūriškumui dailininkė realizuoja paveikslus kurdamas ant medžio plokštę, neužmaskuodama natūralaus medžio rievų, atšakų piešinio. Linoriažinius spausti ant medžio Kristina Norvilaitė pradėjo dar 2001 m., vėliau išbandė ir kitas medžiagas (drobę, audinį, stiklas), bet grįžo prie savo pamėgtosios. Šioje parodoje tai ypač pasiteisina – stora medžio plokštė suteikia trečią dimensiją, taip autorė išvengia „pasakojimo vaizdais apie kelio ženklus“, paversdama parodos darbus veikiai ne paveikslais, o objektais – beveik tikrais kelio ženklais.

Mergaitės dilgėlyne

Seksualumo kultas, išeivijos spauda ir puslaidininkai

Paulina Pukytė

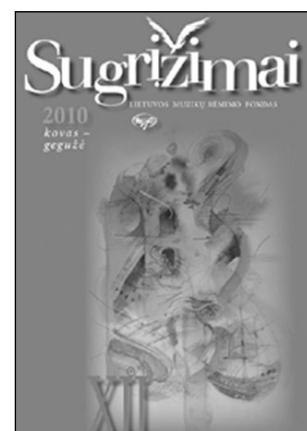
Šiuolaikinio gyvenimo realybė tokia: jei neturi virtualių draugų, esi visiškas nevykėlis. „7 meno dienos“ draugų turi daug – daugiau kaip du tūkstančius („Facebook’ė“). Tai tikriausiai gerai (bet ar padeda laikraščiui išgyventi?). Tačiau mane asmeniškai nuo „Facebook'o“ atbaido vienas klausimas: ar mano draugų draugai ir draugų draugų draugai bus ir mano draugai? Galite vadinti mane snobe, bet gal aš visai nenoriu „draugauti“ su draugų draugais, nors ir virtualiai? Kai internetiniamo „7md“ tarp laikraščio draugų netycia pamačiau pažįstamą veidą, panūdau pasižiūrėti iš arčiau. Pasirodė, kad ten visai kitas žmogus – žinomas mados dizaineris! Apsirkau... Juk ir gatvėje taip atsitinka. Tačiau gatvėje tokiu atveju atsipräštym ir nueitum, o čia nereikia nei atsiprästyti, nei nueiti – priešingai, reikia pasinaudoti šiuo atsitiktiniu

susitikimu. Pavyzdžiu, pasidomėti, kas gi šio „7md“ draugo draugai. Anot populiarios patarlės, tokiu būdu gali daug sužinoti apie žmogų, o gal ir apie leidinį. Mados dizaineris turi draugą – garsų televizijos laidų vedėją. Laidų vedėjas turi draugą, kurio pagrindinis užsiėmimas gyvenime yra didinti savo raumenis, šis turi draugę, kuri savo portretinėje nuotraukoje kažkodėl laiko paėmusi sau už „priekinės apačios“, o pati turi draugą, kuris savo portretinėje nuotraukoje kažkodėl laiko paėmęs už kažkokios blondinės krūties – anoniminė blondinė tuo akivaizdžiai labai patenkinta ir netrodo, kad bent kiek sielvartautų dėl tokios savo funkcijos. Dar vieną pelės paspaudimąs, ir kita draugė pozuoja vienais apatiniais pritūpusi taip, tarsi ruoštusi nusišlapinti dilgelyne. Na o jos draugė jau reprezentuoja pasaulliu savo asmenį ne tik kone nuoga, su erotiškais apatiniais, bet kažkodėl ir keturpescia. Malonu susipažinti. Nuo čia mūsų ir jūsų draugais jau tampa „pažintys.lt“, „visuometsexy.lt“, „olia-olia mergaitės“ ir panašios visuotinės žinios.

Kronika

Prasidėjo „Sugrįžimai“

Kovo 25 d. Vilniuje, Šv. Kotrynos bažnyčioje, koncertu „Žėrintys smuiko pasažai“ prasidėjo jau XII tarptautinis muzikos festivalis „Sugrįžimai“. Jame savo igyta profesinį meistriškumą su Šv. Kristoforo kameriniu orkestru (meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus) demonstravo jau 20 metų Vokietijoje gyvenantį ir besidarbujanti smuikininkė Dalia Stulgytė Schmalenberg, Drezdeno simfoninio orkestro koncertmeisterė, prieš porą metų pelniusi garbingą KM (Kammermusiker) titulą, kuriuo nuo seiso apdovanojami šalies muzikinei kultūrai ypač nusipelnę atlikėjai. Antroje koncerto dalyje jai talkino Lietuvos muzikos ir teatro akade-

mijos Fortepijono katedros docentė, aktyviai koncertuojanti pianistė Aleksandra Žvirblytė. Kaip ir priklauso pirmam koncertų serijos renginiui, pradžioje įkvėptai ir informatyviai pasisakė Lietuvos muziku rėmimo fondo atstovas, muzi-

ti, kad mama gali ne tik virtuvėje suktis, bet ir užlipti ant scenos.“ Kažin, iš kur tie vaikai sužinojo, kad

mama gali tik virtuvėje suktis? Siuose laikraščiuose niekur nerašoma apie tai, kas ir kodėl tokius konkursus organizuoja, ką jau kalbėti apie kokį kritiškesnį žodį jų atžvilgiu. Leidinuke dar keistiesniu pavadinimu „FAQ-LT“ (kodėl anglųskai, juk jis skirtas lietuviams?), skiltyje „Idomu“ radau daug fotografijų ir trumpą aprašymą: minėtajį konkursą organizavo klubas „Romuva“, „renginį globojo (ir jame dalyvavo, kaip matyt iš nuotraukos, – aut. past.) pats (!) Lietuvos ambasadorius JK – Oskaras Jusys“. Ambasadorius (gal jis ši renginį palaikė kultūra?) prižiūrimos „dvylikia drąsių lietuvių lipių sceną ir demonstravo savo talentus. Komponavo puokštęs, šoko, grojo, kūrė šukuosenas, deklamavo, rodė įvairiausius gražiausius rankdarbius, demonstravo shotokan karate veiksmus, na ir, žinoma, spindėjo vakarinėmis suknelėmis.“ Žodžiu, buvo pavyzdiniems moterimis, kurios yra „ne tik gražios, bet ir galinčios išspirti...“

Nepastebėjau nė vieno anglų kalba laikraščio, kurio viršelyje puikuotųsi žinios apie tokius konkursus – Anglijoje tai visiškas atavizmas, jė ir egzistuojantis, tai labai marginalus reiškinys... Tuo tarpu mūsų „Tiesa“ toliau demonstruoja savo bulvariškumą ir seksizmą – trečiametis puslapyje mažutis verstinis straipsnelis apie tai, kad Didžiosios Britanijos premjeras Gordonas Brownas kritikuoja faktą, jog daugumoje šalių kompanijų tik labai nedidelis procentas moterų užima vadovaujančias pozicijas. Šią informaciją „Tiesa“ pavadina taip: „Brownui reikia moterų“. Todėl keistokai tokiame kontekste atrodo straipsnis – penktame puslapyje, pavadinantis „Lietuvoje nelygybės nėra?“ ir „param“ rengtas pagal Lietuvos spaudą*. Statistika pateikiama tokia: „Beveik pusė (48 proc.) apklaustų Lietuvos gyventojų mano, kad lyčių nelygibė yra retas atvejis, tuo tarpu 62 proc. Europos Sąjungos gyventojų

A black and white photograph capturing a group of children behind a metal fence, likely in a shelter or temporary housing. The perspective is from outside, looking in. In the foreground, a child's hands are clasped near their head in a gesture of distress or despair. Behind them, other children are visible, some looking directly at the camera while others look off to the side. The scene conveys a sense of confinement and emotional pain.

AUTORĖS NUOTR.

teigia, kad jų šalyse lyčių nelygybė dažna.“ Lyčių nelygybę paplitusia laiko 54 proc. Lietuvos moterų ir tik 34 proc. vyrių, Europos Sajungoje atitinkamai 68 proc. moterų ir net 57 proc. vyrių. Komentarų straipsnelis nepateikia. O jau 23-iame puslapyje puiukoja spalvoti skelbimai,

kviečiantys dirbti prostitutėmis ir pornografinių filmų aktorėmis. Paklausta, kodėl deda tokius skelbiimus, laikraščio redaktorė sakė, kad, girdi, žmonės jai pateikia įtikinamų argumentų „už“, pavyzdžiu, juk vaikai to laikraščio vis tiek neskaitys. Moralinis miglotumas deklaruojamas jau nuo pat laikraščio pavadinimo: „Tiesa kiekvienam sava“. Tiesą sakant, mane jau net pykina nuo šio pavadinimo rašymo. Paklausta, kodėl jis toks, redaktorė sakė, kad tai gražus lietuviškas žodis. Paklausta, ar negalima buvo parinkti kito gražaus ir nesukompromituito būtent tokiam kontekste lietuviško žodžio, pavyzdžiu, „svajonė“, redaktorė sakė, kad šitaip jie mėgina reabilituoti tą žodį, be to, „čia daugiau laisvės rašyti, nes Lietuvoje kultūra nieko nedomina“. Na, apie kultūrą šiame numeryje buvo nedaug, vien interviu su rašytoja Dalia Jazukevičiūte, toliau – liaudiški receptai nuo peršalimo ir la-

diski receptai nuo persimono iš la-
bai kvailas straipsnis, reklamuojan-
tis reklamą, perspausdintas iš
kažkokios įtartinos internetinės sve-
tainei „elegancija.eu“ ir prikimštasis
tokių absurdžių teiginių kaip: „Ar
bent vienas žmogus yra grįžęs iš
parduotuvės su krepsiaisiais, pilnais
jam visiškai nereikalingu daiktų, jsi-

kė gėlių puokštę. Visą vakarą vyra-
vo šventiška, pakili nuotaika (kai
kam dirigento laidomi sąmojai at-
rodė itin juokingi), ją paryškino po
pertraukos saldžiai malonai pa-
griežtas Nino Rotos (1911–1979)
keturių dalių Koncertas styginiam
orkestrui. Kam patinka labiau pra-
moginė muzika, galėjo pasidžiaug-
ti jos teikiamomis grožybėmis.

Koncertą užbaigė virtuoziškas Felixo Mendelssohno-Bartholdy Konertas smuikui, fortepijonui ir styginių orkestrui d-moll. Profesionalams gerai žinoma sudėtinga šios bažnyčios akustika (o gal ir mikrofonų išdėstymas turėjo itakos skambesiui), ypač nepatogi pianistams, nes ryškiai skambantys garsai tarsi išsilaksto po visą erdvę, o greiti, veržlūs pasažai susilieja į vieningą masę, apsunkino patogu ir aišku šio kūrimo

girdėjimą. Galima pagirti stipriasis profesionalūs virtuožes D. Stulgytę Schmalenberg ir A. Žvirblytę, jos išdėjo tikrai daug pastangų ir sugebėjo sinchroniškai atliki nepaprastai greitus pasažus, ypač Koncerto trečioje dalyje *Allegro molto*. Lengvai turėjo būti solistėms girdeti viena kita lėtoje antroje koncerto dalyje (*Adagio*), bet ir ten labai trukdė akustinės problemos, nes fortepijono garsai buvo šviesesni, skambesni, juos „neše“ į salę, o smuiko tembras atrodė daug blanksnis, jo skambesiai „neskrido“ į erdvę; gaila, nes D. Stulgaitė fragmentuose profesionalūs

D. Stulgyte frazavo profesionaliai. Koncerto kulminacija, ko gero, tapo trumpas, smagus ir veržlus, net virtuoziškas Felikso Bajoro „Šokis“, kurį Dalia ir Aleksandra duetu pa-
anagino.

ALDONA ELEONORA BARYLAITÉ

Kokia gi ta situacija?

Algirdo ir Remigijaus Gataveckų paroda „Meno nišoje“

Jolanta Marciauskytė-Jurašienė

Prieš maždaug penketą metų Alfonas Andriuškevičius, kalbėdamas apie Žygimanto Augustino tapybą, pritaikė jai citatinio realizmo savoką. (Žinoma, čia Augustinas tolli gražu nėra vienės). Ilgą laiką Lietuvos meno pasaulėlyje naujasis realizmas ir nebuvo iškilęs, nebent kur ne kur kyšteliavavo galvą. Tačiau dabar žiūriu į Gataveckų „Situaciją“ ir spėju, kad vėl turime naują realizmo atmainą – autobiografinį realizmą.

Galbūt ši savoka kam nors pasirodys pretenzinga, juk autobiografinę medžiagą noriai naudoja dauguma šiuolaikinių menininkų, o realizmo autobiografiškumas priklauso „sviestą sviesuočia“. Be to, gal kiek per ankstį taikiyi aprėminančias schemas antro kurso freskos-mozaičios magistrantams. Vis dėlto surizikuoti.

Galerijoje „Meno niša“ eksponuojama „Situacija“ yra tarpusavyje susijusios diplominio darbo projekto dalys. Čia broliai reprodukuoja savo realistinius portretus ir įvairiose situacijose išliekantį tarpusavio bendrumą. Štai dienos, kurių juodu tėvai paliko likimo valiai, kalendorius lapelio vienoje pusėje jie vaizduoja greta stovinčius savo atvaizdus, kitoje pusėje – tėvų. Žiūrint prieš šviesą lapelis persišviečia ir atrodo, kad visa šeima yra drauge, bet tai tik skaudi apgaulė. Tokią pat skaudžią apgaulę, išgvendinus

galutinį projekto darbą, alytiškiai matys ant vieno iš namo kampų, šalia kurio palikti vaikai vaikystėje valkatavo. Žmogaus ūgio dvynių portretai stovės greta ant vienos namo sienos plokštumos, jų tévo – ant kitos. Žiūrint tam tikru rakursu pasirodo, kad visos trys figūros yra kartu, bet taip vėlgi nėra.

Kodėl autobiografinis realizmas? Broliai Gataveckai laikomi geriausiai akademinių piešimų įvaldžiusiais dabartiniais VDA studentais. (2008 metais VDA aplankiusi Olandijos karalienė Beatričė smalsavo, ar vakinai akademinę manierą pasirinko savo noru).

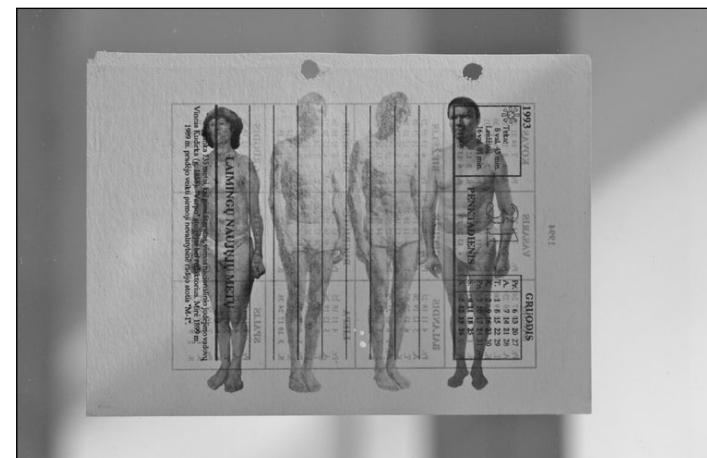
Broliai atidūs ir ištikimi kiekvienam žmogaus kūno raumeniui, kickvienai detalei, nepasiduoda jokiai deformacijai, tad jų vienas kito prieš portretai jau žengia per dažnai nepageidautiną natūralizmo ribą. Tačiau jų žengti juos verčia autobiografiškumo idėjinis pamatas. Mat kickviena kruopščiai išpiešta detalytė tarsi stigma žymių kokį nors jų gyvenime įvykusį incidentą, traumą. Pavyzdžiui, išižiūrėjus į ant paklodės su Alytaus vakių namų „Štampu“ įspaustas pėdas, matyti, kad viena jų yra blankešnė už kitą. Pasirodo, dėl to, kad tai Algirdo pėda, o jis vaikystėje buvo iškritęs į penktą aukštą ir nuo to laiko viena jo koja nežymiai trumpesnė.

Rodosi, kad „Situacija“ yra tarsi koks savanoriškas susidūrimas su savo praeitimi, tyčinis žaizdų atvėrimas ir objektyvi jų dokumentacija. Citatinis realizmas įvairias indi-

vidualias idėjas perteikė per groteskišką figūrų raivymą, per begėdišką kūnų nerangumą, negražumą (Lucianas Freudas, Šarūnas Sauka, Žygimantas Augustinas), leido sau šiokią tokią deformaciją, o autobiografinio realizmo strategijos ir tikslai yra visai kitokie. Realistiškai išpieštas kūnas čia – tiesiog Algirdo, Remigijaus, jų motinos ir tévo kūnas, be jokių nuorodų į religines, filosofines prasmes. Kūnas čia yra faktas.

Kalbėjimas apie buvimą paliktam, atsispindintis visuose darbuose, nutekia žiūrovą gana dviprasmiškai. Šiaisiai laikais visi yra gerokai užgrūdinti įvairių išsiplidymo akcijų, socialinių reklamų su užrašus „Ieškau mamytės“ laikančiais baltpakūkais vaikučiais. Juo daugiau kalbama apie socialinės neteisibės klausimą, juo labiau norisi jo nuskratyti, atsilinti ir nematyti, nes jis verčia pasitikrinti sąžinę, kas dažniai būna ne itin maloni procedūra. Tad kai apie tokius dalykus prabyla tą patyrę menininkai, nejučiomis imi galvoti, kad galbūt tyčia manipuliuojama tavo jausmai. Atsiveria visos įmanomos žiūrovo baimės būti paveiktam.

Tačiau kalbėti apie neteisibę nėra tolygu kalbėti apie tai, kas nutinka paliktam žmogui. Kokie baubaiji apninka, kas darosi jo pasaulyje? Kokia ji apima emocinę, dvasinę būseną? Apie tai projekte tiesiogiai byloja tik Gataveckų vaistų dėžutės. Dėžučių kampai deformatuojasi, laužo

Algirdas ir Remigijus Gataveckai. „Spalio 3-ioji“. 2010 m.

ant jų užtapytus realistinius judviejų pavidalus. Tačiau čia viso labo rečtoriniai klausimai ateiciā, į kuriuos iš tikrujų puikiai atsakė jau daugybė menininkų. Tad gal ir gerai, kad Gataveckų darbas nėra niekiuo citata ar komentaras. Jų portretai žvelgia liūdnais, kenčiančiais žvilgsnais į mus tarsi tikresni už tikrus.

Iš kitos pusės: šiuolaikiniame meno kūryne pageidautina aptikti kokių nors filosofinių, socialinių ar kitokių idėjų, prie kurių galėtume prilipdyti visad patogias Freud, Foucault, Lacano, Žižeko ar kitų pavaordes. Tuomet pačios meno kūrinio idėjos „aštrumas“, įvilkta į įmantrų kelių terminų rūbelį, tam-pa mums tarsi artimesnis, nes, sumažėjus konfrontacijai su sąžine, atsispyrė nuo kūrinio, galime leistis į tolimas intelektualines keliones. Tuo tarpu Gataveckų „Situaci-

ja“ netampa tokiu įsibėgėjimo taku, palikdama žiūrovą įvairių emocijų plūpsniui. Broliai ištikimai užsiima savirefleksija, naudodami tiek akademinių piešimo įdarbių, tiek konceptualias priemones, ir nežaidžia pseudointelektualinių žaidimų.

Tad kokia toji situacija? Viena vertus, jি verčia mus kaktomuša sudurti su skaudžiomis tikromis patirtimis ir veda link samarietiskos atjautos išgyvenimo. Kita vertus, toks menininkų nuosirdumas minėjioja tiesmukumo ribą. Bet jei jau vadina Gataveckų kūrybą autobiografiskai realistine, vadinas, visi mano suminēti dalykai yra pateisinti ir savo vietose. Kad ir kaip būtų, džiugu matyti, kad šie jauni menininkai jau dabar ateina į meno diskursą, kuriaame visko būta, su ryškiu, išskirtinančiu charakteriu ir autentiškomis, klausimus keliančiomis idėjomis.

Perkusija teptuku

Raimondo Martinėno tapyba Vilniaus rotušėje

Vidas Poškus

Muzikanto iš būgno išgaunami garsai, kupini slogios nevilties, sumišusios su baisiu įniršiu, nukreiptu prieš visą pasaulį. Kurčia ir šalta. Paskendusi totalinėj beprasmybė...

(Romualdas Lankauskas, „Būgnininko niekas nesiklauso“)

Retkarčiais atsigrždamas atgal, praeitin, prisimenu vieną savo pirmųjų studijų metų herojų – vaikiną būgnininką, kuris praeivius „kan-kindavo“ grodamas būgnais Katedros aikštėje. Vakarais su visu mušamujų komplektu jis įsitaisydavo pačiamė centre ir grodavo iki devinto prakaito. Vieną kartą įsidraisinau ir priėjės paklausiau: „Kodėl tu čia groji?“ Muzikantas pakelė nieko nematančias aikis ir konvulsingai balsu pasakė: „Man reikia groti.“ Ir grojo toliau...

Dabar, kai žiūriu į tapytojo Raimondo Martinėno kūrybą, ši grojimą būgnais primena dėl kelių priežasčių. Visų pirmą (ir tai yra svarbiausia) – dėl pačios plastikos.

Netgi, sakyčiau, grubokos, membrafoninius garsus primenančios raiškos. Daužymui per ištemptą odą giminigi platūs, energingi uždažmai. Atrodo, kad dailininkas ne tepa dažą, bet užtrenkia, uždaužia (ir dar padažo). Stipraus, ritmingai silpnėjančio, vėl stiprėjančio garso įspūdį kelia ryškios lokalios spalvos. Raudona, geltona, mėlyna ir visos kitos. Netgi (kartais) balta ir juoda. Spalvinės démés išdėstyti tarytum demonstruojant ritminges galimybes – metriškai, sinereziškai, sinesteziškai. Na, visai kaip grojant būgnais...

Lazda turi du galus. Kickvienas instrumentas pasižymi ribota galimybė skale. Taip ir R. Martinėno tapyba yra angažuotai (nes tokios jo „grojimo“ priemonės bei pats principas) drastiška, skausminga, rėkianti. Ieškantys švelnumo ir ramybės, lyrikos ir subtilumo turėtų užsimerkti ir suktis nugaramis (panašiai kaip būgninių vibracijų netoleravė praeiviai Katedros aikštėje)...

Antra, grojimas būgnais ir R. Martinėno tapyba giminininga improvizaciniu pobūdžiu. Galbūt pats meni-

ninkas ir paneigtų, tačiau atsistojus prieš bet kurią iš jo tapybinų kompozicijų akis pagauna, o tada galvonus skverbiasi mintis, kad tapyta laikančios atsiskaitinimo idėjos. Pradėjus višiskai nejisivaizduojama, kokia bus pabaiga. Kartais sustojama tik įpusėjus, kitais atvejais – siekiant išgauti didesnį išbaigtumo įspūdį. Tačiau bet kuriame potėpyje pulsuoja non finito dvasia. Tarsi laukiamas, kad pasiodys nauji spalviniai plotai, kurie uždengs ankstesniuosius. Neišbaigtumo esmė ta, kad tapybinės kompozicijos regis nepradėtos ir nebaigtos – jos siejasi įsiro prieš mus, igijo savo fizinius pavidalus, tačiau kažkur egzistavo ir egzistuos visada...

Remiantis tokia logika galima spėti, kad temperamentinių spalviniai deriniai į ritmines struktūras rinkosi ne tik prieš tuos kelioliaka metų, kai Katedros aikštėje mušamuoju daužė grojimo aistros apsėstas nepažįstamas, bet ir 1969 metais – kai jaunasis Michaelis Shrieve'as kartu su Carlosu Santano sugrojo savo būgnų solo legendiniam Caruso Santano „Soul Sacrifice“. Visus šiuos tris atvejus

Raimondas Martinėnas. „Valpurgijų naktis“. 1998–2005 m.

jungia ne tik energija ir ritmas, improvizacija ir neišbaigtumas, bet ir – svarbiausia – specifinė dvasia, nuotaika, kurioje esama visko – ir tam tikro brutalumo su agresija, ir geros nuotaikos ir saulės šypsno, ir vienadienijų, praeinancių dalykų (kad ir kasdienių emocijų) atspindžių, ir amžinybės dvelksmo (kad ir kaip tai įpareigojančiai ir pretenzingai skambėt). Ir pabaigai – šios recenzijos epigrafu pasirinkta ištrauka iš rašytojo bei tapytojo R. Lankausko novelės R. Martinėno tapybai nuostabiai tinka ne tik dėl to, kad abu menininkus jungia giminininga abstrak-

Pagal Matą

Mato Dūdos ofortų paroda galerijoje „Kairė-dešinė“

Kęstutis Šapoka

Ne ne, teologinių spekuliacijų nebus! Ne todėl, kad jos pasenusios ar nebemadingos, tiesiog diletantui postringauti šiomis pamatinėmis temomis būtų ne tik naivu, bet ir šventvagiška. Vis dėlto *sielos*, kaip nematerialios savarankiškos substancijos, savoką pasiskolinsiu. Beje, straipsnyje teks turėti omenyje ir daugiau panašių savokų, kaip antai – „būties tikrovė“, „aukštėsne būtis“, „tikrosios vertybės“, „kūrybos slėpiiniai“ etc., kurios yra gerokai nuverėjusios. Nuvertėjusios ne vien todėl, kad dabar tokie „bedvasiai“ laikai, bet ir todėl, kad jas per keletą dešimtmecių devalvavo pačių dailininkų ir apie juos rašančiųjų besaikis vartojimas kur reikia ir kur nereikia.

Tai reiškia, kad labai dažnai už šių ir panašių savokų lengviausia pasislėpti vidutinėms arba maskuoti banalybes. Bet kokiui atveju, minėtas savokas vartosiui todėl, kad, įtaru, jos ši tą reiškia pačiam Matui, ir, kas svarbiausia, jos daugiau ar mažiau galioja kalbant apie jo ofortus.

Ir esant perskyros tarp *klišių* ir *vertybų* teksts sutarti, kad šiame tekste, tiksliau, Mato ofortuose, *sielos* ir panašios savokos vis dėlto yra labiau prasmingos, nei tuščios.

Mato vaizduojami įrankiai turi *sielas* – Matas pasakoja ne tiek buities įrankių istorijas, rodo ne tiek buities jų funkcijas, kiek jų atspaudais užsimena apie kitą, talpesnę ir sudėtingesnę žmonių tarpusavio santykį erdvę.

Šiuose „neatpažįstamuose“ įrankiuose atsispaudė Matui artimų žmonių gyvenimai (tėvuko plaktuks etc.), kartu šie įrankiai metaforiškai atsispaudę tų žmonių (ir Mato) gyvenimuose. Paprasčiau tariant, oforto kvadratą Matas paverčia psichine, jei norite, dvasine erdve.

Šias prielaidas patvirtina ir kiti – ne atspausdinti tiesiogiai, bet išraižyti – objektais ar siužetai. Vaidzuojamas senelio *moskičius* (pastarojo juk ne uždėsi kaip replių ar plakuko ant oforto plokštės) tarybinės Estijos numeriais ar *žigulai* turbūt taip pat yra sugerbė nemažai šeimos istorijos.

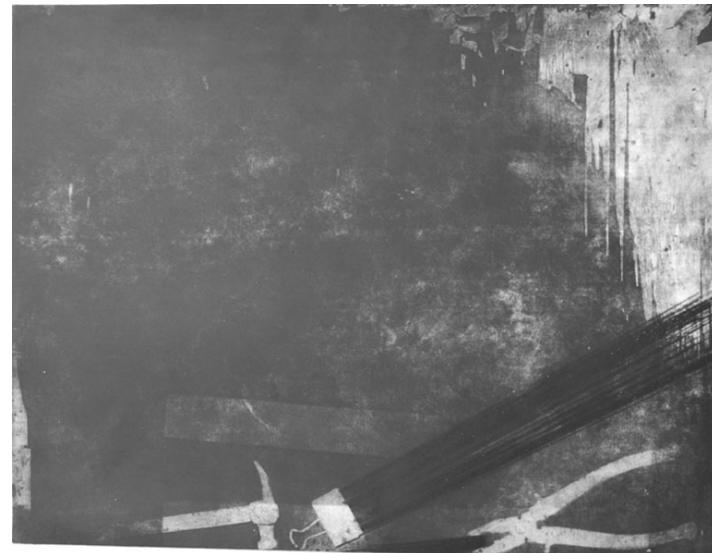
Ryšys su įrankiais, vaizduojamais objektais svarbus tiesiogiai, nes Matas mažesnius įrankius, objektus ne paiko, bet atspaudžia tiesiogiai, naudodamas akvatintos techniką. Ten, kur milteliai nepatenka (nusėda ant įrankių), lieka šviesesnės vietos – įrankių ar jų „šešelių“ negatyvai.

Apie tokius erdvės, laiko, gyvenimiskos visumos atspaudus dar išraiškingiau byloja įrankių išspaudai

koriuose, kuriuos galėtume palyginti kad ir su kiek kitas prasmes persančiais, bet giminingais ankstyvaisiais Evaldo Janso kūriniais, pavyzdžiu, „apaugintą“ peili, īkalintą koryje.

Panašias tiesioginio atspaudimo technikas mėgo dadaistai, siurrealistai ar vėlesni avangardistai, eksperimentuodami su fotografijos ar kino galimybėmis, tačiau Matui, manau, rūpi ne savitiklis formalizmas, o dvasinių santykų, kuriuose tam tikrus vaidmenis neįsvengiamai suvaidina ir bedvasiai daiktai, plotmė. Taigi spėju, kad taip „mumifikuodamas“ tuos įrankius ar daiktus Matas tarsi ieško recepto išgauti nematerialiai substancijai tarsi Patricio Sükindo „Kvėpalų“ literatūrinis herojus, bando išgauti tų įrankių ir su jais susijusios gyvenimiskos visumos esenciją.

Cia reikėtų tarti keletą žodžių nebe apie santykius su atspautais įrankiais, bet apie Mato santykį su pačiu kūrybos procesu arba kūrybiniu veiksmu. Matui svarbūs iš pažiūros sunkiai suderinami technologinis procesas (juk grafikos technika, ko gero, dar išsaugoju ryši su senųjų meistrų amato samprata) ir tiesioginis, beveik performansui prilygstantis veiksmas. Galima sakyti, kad Matas siekia maksimalaus technologinio ir psichologinio santykų intensyvum

Matas Dūda. „Tėvuko plaktuks ir kiti“. 2009 m.

mo, kurį galime vadinti savotiška dvasine praktika ar net tam tikra prasme religiniu potyriu.

Regis, rašinio pradžioje buvo žadėta apseiti be religinių išvedžiojimų! Nercikėtų religinio potyrio suvokti vien pagal griežtus teatralizuotus kanonus, tokį potyrių galime suprasti kaip žmogaus moralinę akistatą ir bendravimą (jei tas bendravimas nuoširdus, dažniausiai yra vidinis ir nėra efektingai afišuojamas ar reklamuojamas) su tokia idėja, kurią žmogus suvokia ir pripažįsta esant tobulesnę, universalesnę, galingesnę. Panašu, kad Matas kūrybos procesą suvokia (ir išgyvena) panašiai.

Iš esmės nicko naujo ar stebuklingo – artimas seniesiems meistrams tikėjimas (ir pagarba) savo amatu ar religinių potyriu tapatinimas su kūrybos procesu modernizmo epochoje... Vis dėlto drįstu teig-

ti, kad Mato ofortuose yra *siela*, kuri gimsta iš daugelio ingredientų dermės – ne tik pagarbos ar tikėjimo kūrybos vertybėmis, bet ir talento, intelekto, meistrystės, galų gale net tą tikėjimą šiek tiek neigiančios pragmatiškos logikos, ironijos žiupsnelio ar saiko jausmo, tiesiog žinojimo, ką ir kaip norima pasakyti. Juk ir pačios nuoširdžiausios ar sentimentaliausios intencijos kūryboje be daugelio sudėtinėlių dalių neįgelbė nuo lėkštumo ar patetikos.

Galų gale, neklimpstant i religinę ar metafizinę retoriką, *sielą* Mato ofortuose galima suprasti tiesiog kaip profesionaliai ir psichologiskai sėkminges *aukso vidurų* tarp tos, anot Alfonso Andriuškevičiaus, „niekuo nesuteptos, pernelyg grynos, pernelyg *l'art pour l'art*“, ir susitepusios, susipainiojusios su kasdienybė grafikos.

Drumzlinos upės lobiai

ATKELTA IŠ 1 PSL.

dėm subjektyvus, bet ekspozicija, siūlanti gilintis ir į vadinamas rimtašias B. Žilytės kompozicijas (pavyzdžiu, estampų ciklai „Žalgiris“, sukurtas 1970 m., 1971 m. apdovanojotas Talino grafikos trienalės I premija, „Augalai“, sukurtas 1973–1974 m.), kaskart nevalingai panardina į minėtą naivią ir nuoširdžią istoriją vaikams poetiką. Kartu skatina susimąstyti apie dabartinį knygų meną, gausią ir margą produkciją, skirtą vaikams.

Šios parodos pavadinimas – taiklus B. Žilytės kūrybos *motto*. Kita vertus, B. Žilytė – rūsti ir negailestinga vaikiškų knygų iliustruotoja, įtaigiai atskleidžianti paslaptį, dažnai bauginantį pasakų pasaulį. Šiandien žvelgiant į jos iliustracijas, kartu su Algirdu Steponavičiumi sukurtais freskas, tampa įdomūs bent kelių aspektai. Dailininkė kūrė pasitelkusis sudėtingą, daugiaplanę vaizdo struktūrą, skirtinges laiko ir erdvės dimensijas, surrealistaškis architektūrines konstrukcijas, scenos uždangos ar durų, vartų į neapžystamą tikrovę motyvus. Tie giminės, o kartu priešingi pasauliai jungiami paradoksais, netikėtai ryšais. Pavyzdžiu, iš vieno kūriniu bekyšas pasakų herojus kūnas stai-ga pratęsiamas kitame arba išties-ta ranka, žūrėk, jau moja kitam, pa-releiniam pasauliui... Visai kaip

šiuolaikinio kino eksperimentuose, kuriuose pamėgo daugelis garsių režisierų. B. Žilytės kūrių itaigumą, vertę sustiprina ir kitos priešybės. Juk šie vaizdai kartu itin dekoratyvūs, vaikiškai spalvingi, trykštantys kolorito kontrastais, kupini smulkiausių detalių. Vengdamas pažodiui literatūros kūrinio atspakojimo, salsvų, mielų paveikslėlių, menininkė vaikui suprantama, dekoratyviai ir žaisminga, kartu sudėtinga ir filosofine kalba pasakoja apie rimtus dalykus – gėrių ir blogų, gyvybę ir mirštį, jaukų akimirkos trapumą ir bau-ninančią beribę amžinybę.

Vaikystėje neretai šiurpą kėlė B. Žilytės vaizdiniai su nendrynuose tykančiomis laumėmis, sukaptais slibinių kūnais, pažemiuo besivoliojančiomis, raudonos šviesos nutiekstomis narsios mergelės nu-galėto Mėlynbarzdžio galvomis daubar atrodo kupini ne tik pasakišku, mitologiniu, bet ir froidistiniu motyvu, surrealiniuo pasāmonės šel-smo. Tamsa dailininkės kūriniuose iškyla ne tik kaip spalvinis, kompozicinius elementus, bet ir kaip tam tikra filosofija. Aiški šviesos ir tam-sos perskyra, tarsi kelii skirtingu di-mensių sąveika akivaizdi net ir sau-lėtose „Nykštuko“ kavinės freskose, monumentaliojoje tapyboje Valkininkų vaikų sanatorijoje „Saulutė“. Tamsa – tai vaikystės baimės ir pa-

slaptsys, pagoniškas žemės gelmių, kaip gyvybės jšcių ir anapusinio paulio, vaizdinys. Tai vaiko sielos demonai, kurie augant dažnai nugrimza į užmarštį ir lieka neįšifrūtais pasāmonės pranešimais. Dailininkės idėjų psychologizmas – logiškas ir ižvalgas, kartu tikrai ne itin dažnas vaikams skirtoje profesionalioje meninėje kūryboje. Siaubas, baimė, nerimas ir gyvenimo džiaugmas, kurį sugestijoja gyvybingi B. Žilytės kūriniai, – neatsejamos amžinos priešybės. O baimė juk turi savo ypatą, saldū, nepakartojamą skoni, kurį itin gerai žino kiekvienas vaikas, smalsiai tyrinčiantis baugius vaizdus pasakose, kur kovoja piktosios ir gerosios jėgos. Todėl vaimai ir snabždasi pramanytas istorijas apie iš palovio lendančią Juodąją ranką ar fatališką Pliką damą...

Taigi, žvalgantis B. Žilytės kūrybos parodoje, reikėjo pastangų atmetti sentimentus, paméginti dailininkės kūrybą išvysti kiek įmanoma objektyviau. Tariau sau, kad ryškesni ir išblukę vaikystės prisiminimai dažniausiai nevalingai idealizuojami. Juk voveraitės „Nykštuke“, nuolat bėgdamos tuo amžinuoju ratu, ko gero, nebuvu labai laimingos, bet kavinę puošusios freskos atmintyje vis dėlto liko kaip gražūs, dideli, spalvingi, niekur nematyti piešiniai. Tačiau siužetai, veikėjai, deta-

lių „atsigamino“ tik išvydus juos ekspozicijoje.

Paroda „Skaidri tamsa“ įtikino ir štai kuo: B. Žilytė – griežtos, grafiškos, konstruktivios formos meistrė. Kalbant apie vaikams skirtą jos kūrybą, geriausias to pavyzdis, tikra įvairių menininkės manieros ypatumų santrauka – freskų Valkininkuose piešiniai. Tuo tarpu tapybiškesnė, laisvesnė B. Žilytės išraiška atrodė mažiau įtikinama (iliustracijos S. Neries poemai „Egėjė žalčių karalienė“), abejonių sukelia kolorito dermės, rausvų atspalvių gausa.

Paroda „Skaidri tamsa“ skatina susimąstyti ne tik apie konkretių menininkės raiškos specifiką, autentiškumą. Ji siūlo kelti klausimus apie mūsų pažiūras. Pavyzdžiu – vis dar neaiški, neapibrėžta laikysena sovietinių laikų meninio paveldo atžvilgiu. Dabar, po dviejų neprieklausomybės dešimtmečių, tampa vis labiau akivaizdu, koks subtūlis, atsargus, kartu – įstatymais, griežta teisine „raide“ paremtas požiūris turėtų būti taikomas šiemis dalykams. Deja, daugelio nykstančių ar jau pražuvusių kūriniių teoretizavimai nebeįšgelbės. Nors pavienių mėginimų būta – 2008 m. vasarą grafikė Sigutė Chlebinskaitės iniciatyva vyko renginiai, kurių siekta atkreipti dėmesį į nykstančias

„Pušelės“ sanatorijos freskas, priminti neišlikusių „Nykštuko“ kavinės sienu tapybą.

Kitam mūsų dienomis itin svarbiams klausimui labai tinkta banali upės, kaip gyvenimo tēkmės, metafora. Kaip tik lankantis NDG, Nėris galinga srove gausiai plukdė pilkus, ištžiusius ledo luitus. Nors ir rizikuojant pernelyg akivaizdžiai nostalgija sovietmečiui, galima tvirtai teigti, kad, palyginti su anais ne laisvės metais, vaiku lavinimui skirta vaizdinė produkcija pro sugriautas užtvaras šiandien prasiveržę tarsi ta drumzlinai upė, pavasarį kunkuliujanti purvo ir šiukšlių sąnašomis. Šleikštulį keliantys daugelio vaikiškų knygų piešiniai, dažnai papildyti nemokškais tekstų vertimais, mums kalba tik apie vienintelį tikslą – uždirbtį bet kokioms priemonėmis. B. Žilytės atveju – tai iš tiesų aukšto meninio lygio kūryba, gebėjimas pateikti knygą kaip visumą, vaizdžią ir įdomią ne tik vaikui, bet ir suaugusiam. Taigi ano meto realybė lėmė įvairias nelaisvės ir rezistencijos formas. Dabar tiesiškai išbandymų metas atskleidžia kitas bėdas. Kad ir kaip ten būtų, šis laikas, mano galva, yra kur kas įdomesnis, nes gali tarsi atsargus tyrietojas iš drumzlinų vandenų iškelti tikruosis lobius – tai, kas iš tiesų vertinga.

Lieka vis mažiau tiesos

Pokalbis su režisieriumi Chrisu Atkinsu

Šiųmetis „Kino pavasaris“ artėja prie pabaigos, tame jau apsilankė ne vienas kino kūrėjas. Švavkar paaiškės ir konkursinės programos nugalėtojai. Pateikiamas interviu su vienu festivalio svečiu, britų režisieriumi Chrisu Atkinsu. Savo dokumentiniuose filmuose jis nevengia polemikos. BAFTA apdovanojimui nominuotoje juoste „Taking Liberties“ gerokai kliuvo Didžiosios Britanijos politikui Tony Blairui ir korumpuotai žiniasklaidai. Vilniuje rodytas filmas „Žvaigždžių liga“ („Starsuckers“) tėsia komercinės pramoginės žiniasklaidos kritiką.

Dokumentinis filmas „Žvaigždžių liga“ yra suskirstytas į atskiras dalis, pavadintas pamokomis. Jums teko mokyti pačiam ar tam tikri dėsninumai išryškėjo per dvejus metus trukus tyrimą?

Tai susiję. Kelerius metus dirbau didelėse viešujių ryšių kompanijose, mačiau, kaip kurpami pranešimai spaudai, kurie automatiškai tampa straipsniais. Filme stengiausis atskleisti visuomenės informavimo priemonių naudojamus triukus. Man tik buvo neaišku, kodėl žmonėms taip svarbu išskirti lyderius bei kopijuoti jų elgesį. Psychologinis aspektas išryškėjo daug vėliau, giliantis į šio reiškinio priežastis.

Jūs požiūris yra ironiškai negatyvus. Kodėl?

Manau, kad pramogų verslo poeikis visuomenei, ypač vaikams, tampa vis agresyvesnis, o kartu ir negatyvesnis. Žinių tarnybos taip pat praranda savo paskirtį, beato-dairiškai propaguodamos tokiai

garsenybių kultą... Pavyzdžiu, Lady Gaga, – jos pasiskymų pilna net CNN televizijoje. Kita vertus, kad ir kur atsidurtum, – Vilniuje ar London, – aplinkui daugybė ekranų, išbrauancių į mūsų gyvenimą ir kuriančių savą mitologiją. Ką jie dažniausiai rodo? Ižymybes.

Vadinasi, ribos tarp rimtosios ir bulvarinės žiniasklaidos niveliuoja?

Paradoksalu, bet man atrodo, kad šiai laikais, kai visi gali naujotis moderniausiomis technologijomis, kai komunikacijos galimybės išsiplėtė globaliu mastu, atsiranda vis daugiau dezinformacijos, kitaip tariant, lieka vis mažiau tiesos. Niekas nesupranta, kas vyksta. Anksčiau redakcijose dirbdavo bent po dvidešimt žurnalistų, dabar užtenka trijų. Jie sėdi prie savo kompiuterių, spaudina tekstus, o tuo pačiu metu viena akimi žiūri „Sky News“... Kitas dalykas – prioritetai ar, tiksliau, jų nebuvimas. Viešumoje pasirodžius Madonnai, susirenka mažiausiai šimtas reporterių, o kick yra tu, kurie tūri netinkamo valdymo ar korupcijos atvejus? Juk tai neapsimoka, nepadidina įmonės ar korporacijos pelno...

Ir informacija pateikama vis chaotiškai?

Šia tema dažnai diskutuojama ir žiniasklaidoje, kuri, deja, yra linkusi kaltinti visuomenę. Argumentas, kad skaitytojai, žiūrovai, klausytojai, gauna, ko nori, – toks pat ciniškas kaip ir narkotikų prekeivio, pardavinėjančio juos moksleiviams todėl, kad yra paklausa. Atsakomybės už savo veiksmus niekas neberisiuima. Tabloidų leidėjai net nesi-

lab kad visi renginiai (forumai, „Ažuolo“ ceremonija ir pan.) bei daugumos svečių atvykimais šiemet nusikelė į festivalio pabaigą.

Festivalio programa renkama „festivalių festivalio“ principu, t.y. lietuvių publikai siūlomi svarbiausi, originaliausi kituose festivaliuose rodyti ir apdovanoti filmai. Nuosekliai laikantis tokiu principu, rengėjams nereikėtų pataikauti neišrankiai publikai (kaip, beje, ir leisti į festivalinius seansus spragėsiais apskrovusį žiūrovų). Šiemet teko išgirsti nusivylusių balsų gal net dažniau nei pernai, mat atėjė į festivalį žmonės tikisi būtent aukštos meninės kokybės filmų. Duoklė nelabai subtiliam skoniui festivalyje kasmet vis akivaizdesnė. Ar neatsitiks taip, kad pataikavimas pigiu komedijų ir kitokių pramogų mėgėjams užgo festivalio prioritetus?

Viena geriausiai „Kino pavasario“ tradicijų – rimtos, profesionaliai parengtos retrospektyvos. Koks festivalio senbuvius nostalgiskai neprisimena Piero Paolo Pasolini, Werner Herzog ar François Truffaut tėsiams dvi savaitės. Tai jau teminio kino rodymo formatas, joks festivalis tiek netrunka. Pušės mėnesio akivaizdžiai per daug net labiausiai prisiekusiems kino gerbėjams, juo-

Chris Atkins P. GVIDŽIO NUOTR.

protiškas, Holivudo ižymybų kulto apsčestas miestas, kur sukinčiasi miemos pakvaišiusių tėvų, bet kokiomis priemonėmis bandančiu „prastumti“ savo atžalas nors į televiziją. Ryandas – vienas iš tokų vaikų, tik jis pats pareiškė, kad trokštaapti modeliu, ir pareikalavo agento. Apie mažilio perspektyvas tėvai net nesvajojo, bet išgirdė jo reikalavimus nusprenādė, kad galbūt verta pabandyti... Kodėl pramogų industrija visų pirma atakuoja vaikus? Nes jie ypač imiliūs. O jei kas nors pradės gerti nuo penkerių metų, aišku, kad užaugės bus alkoholikas. Taip pat ir su televizija. Ji dar greičiau įtikins, kad tikrasis keliais į laimę yra realybės šou.

Viena iš iliuzijų paplitimo priežasciu, jvardijam filmė, yra triukas, kai judantį paveikslėlį mes suvokime ir priimame kaip tikrą. Tačiau šis dėsningumas galioja ne tik televizijoje, bet ir kine...

Iš tiesų stambaus plano atsiradimas kine – maksimaliai išryškintos veido ir žvilgsnio pertekliamos emocijos – daug ką pakeitė. Esame užprogramuoti atpažinti veidus, į juos reaguoti. Ir kinas, ir televizija sukuria intymumo, santykų užmezgimo iliuziją. Matydami kino ižymybes ar naujienų pranešėjus kiekvienu dieną, pradedame juos suvokti kaip savo šeimos narius. Tai reiškia, kad jų įtaka gali būti didesnė nei tėvų. Be to, Didžiojoje Britanijoje yra pučiamas vaikų saugumo burbulas. Baimė dirbtinai eskaluoja. Tėvai bijo, kad jų vaikai bus pagrobtini partrenkti pravažiuojančios mašinos, tad jiems neleidžama žaisti gatvėje. Visiems raimiai, kai jie turi prie televizoriaus. Žiniasklaidos

Kaip atsirado istorija apie šešiametį berniuką Ryana, jau žengiantį žvaigždžių kelį?

Po metus trukusis paešķu suradome Ryaną Los Andžele. Tai be-

sakyčiau, atmetinai. Tarp Ardant filmų nebuvo nė vieno ankstyvojo ir bene geriausio periodo filmų, kai aktorė bendradarbiavo su prancūzų kino meistrais – François Truffaut ir Alainu Resnais. Kinų filmų parinkimas taip pat atsikiptinės. Be to, retrospektyviniai filmai pristatomi kaip ir visi kiti, nelabai išsamiai, tad retrospektyvos pavadinimas atrodo tik dirbtinai prikabintas prie 4–5 į programą patekusį filmų.

Kita gera, bet pamiršta „Kino pavasario“ tradicija – atidaryme rodomas lietuviškas filmas. Šiemet renėjai kaip niekad galėjo rinktis net iš trijų baigtų iki festivalio pilnametražių: Šarūno Barto „Eurazijos čia-buvio“, Tomo Donelos „Atsiveikinimo“ ir Mykolo Drungos „Anarchijos Žirmūnuose“. Ar nepavyko susirasti, ar toks noras net nekilė? Kad ir kaip būtų, politiškai korektiškas, bet menkos meninės vertės išpanų filmas atidarymui tikrai netinko. Siūlyčiau lygiutis į „Scanoramą“, kurią pernai rudenį atidare į vertingos, ir įvairiems žiūrovų sluoksniams įdomios Jano Troellio „Amžinos akimirkos“.

Rengėjai šiemet atsisakė dieninių seansų darbo dienomis, todėl norėdami parodyti kuo daugiau, ilgiau-

magnatams tik to ir reikia – jie gali sėkminges skleisti savo istorijas ir bauginti žmones.

Idomu, ką manote apie sėmokslė teorijas?

O, aš esu didelis sėmokslė teorijų gerbėjas! Bet filme stengiausis parodoti tuos faktus, kuriuos mums pavyko užfiksuoti. Gandai, kad Niujorko dangoraižiuose rugpjūčio 11 dieną buvo padėtos bombos, nepagrįsti jokiais įrodymais.

Penktoji filmo pamoka skirta Lietuvos pramogų verslo atstovų suburtai partijai. Kaip apie ją sužinojote ir kuo ji buvo svarbi Jūsų pasakojamai istorijai?

Apie rinkimus Lietuvoje sužinojau iš amerikiečių spaudos, manau, tai buvo „New York Times“ ar „Washington Post“. Norėjome parodoti, kaip pramogų pasaulio žvaigždės išsiliai į valdžios struktūras, kur jų tarsi ir neturėtų būti. Bet jos ten patenka, nes yra žinomas, populiarios. Iš pradžių manėme, kad teks kreiptis į Kalifornijos valstijos gubernatorių Arnoldą Schwarzeneggerį. Tačiau apie jį visi viską jau žino. Visai kas kita – lietuviška Arūno Valinsko ižymybų partija. Paskabinome į keliu Seimo narių biurus, paklausėme, ar galėtume atvykti. O, vakariečiai su kameromis, žinoma, labai prašom! JAV ar Didžiojoje Britanijoje taip lengvai nebūtume susitarę. Ten politikai atsargūs, reikia iš anksto nusiųsti ir sudeinti klausimus, gauti leidimus. O lietuvių pasakė, kad galime daryti, ką norime. Taip ir padarėme.

KALBĖJOSI
AUKSĖ KANCEREVICIŪTĖ

stiliaus, kurio nepavadinsi kitaip, nei „bulvarinė tryda“. Tačiau tos trydos dar daug festivalio tinklalapyje ir spaudos pranešimuose. Šiųmetinių plakatai, kurių stilus labiau tiktu kokiam nora marginaliniams, provokuojančiam renginiui, irgi kertasi su solidaus festivalio įvaizdžiu.

P. S. Kai ši replika jau buvo parėngta spaudai, „Kino pavasaris“ atsiuntė pranešimą, kad festivalis prateisiamas dar savaitei, bus galima pamatyti net 9 populiariausius filmus. Tarp jų ir „Baltą kaspiną“. Pranešimo kalba netaisyta: „Forum Cinemas Vingis“ vadovai geranoriškai nuémė vieną komercinio repertuaro seansą ir suteikė papildomą galimybę parodysti 1311 bilietų festivalyje jau pardavusį ir trečią vietą lankomumo lentelėje užimantį filmą Didžiojoje salėje. Nė viena Lietuvos platinimo kompanija kol kas neįsigijo Kanų festivalio „Auksinė palmės šakelę“ premijuotos juostos, tad balandžio 2 d. vakarą Lietuvos kritikus labiausiai sužavėjęs „Kino pavasario“ filmas bus rodomas paskutinį kartą“.

Idomu, kaip įtokį žiūrovų entuziazma sureaguos platinantį? Nupirk dar vieną „Transformerų“ seriją?

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Replika

Kelios pastabos „Kino pavasario“ paraštėse

Šiandien – iškilmingas penkiolikto „Kino pavasario“ uždarymas. Susitikimas su ambicingiu kinu, kaip ir kasmet, atnešė pakilių akimirkų, leidusiu patikėti, kad kino menas dar nemirė ir neužleido visu pozicijų spalvingiemis avatars. „Kino pavasario“ vertėjo rengti jau vienam, kad lietuvių pagaliau pamatyti „Baltą kaspiną“. Festivalis keiciasi, jo rengėjai stengiasi priartėti prie europietiško tarptautinių kino festivalių standarto. Todėl jau antri metai rengiamas debiutinių filmų iš Rytų ir Vidurio Europos šalių konkursas, šiemet įvyko tarptautinis kinų festivalių rengėjų susitikimas, atvyko nemažai svečių, pristačiusių lietuviams savo filmus.

Tačiau, kaip ir kiekvienais metais, šalia pastebimų teigiamų pokyčių kilo ir įvairių abejonių. Pabandysius išsakyti. Pirmoji yra susijusi su festivalio trukme. „Kino pavasario“ tėsiams dvi savaitės. Tai jau teminio kino rodymo formatas, joks festivalis tiek netrunka. Pušės mėnesio akivaizdžiai per daug net labiausiai prisiekusiems kino gerbėjams, juo-

Parodos	VILNIUS	Kultūrų komunikacijų centras
Nacionalinė dailės galerija	„Vitražo manufaktūra“	8 d. 18 val. – PREMJERA! A. Schnitzlerio „10 DIALOGŲ APIE MEILĘ“. Rež. – Y. Ross
Konstitucijos pr. 22	Stiklių g. 6	9 d. 18 val. – B. Dauguviečio „ŽALDOKYNĖ“. Rež. – K. Kymantaitė
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	nuo 8 d. – stiklo meno paroda „nuoDÉMÉS“	10 d. 18 val. – D. Wassermano, J. Dariono, M. Leigh „ŽMOGUS IŠ LA MANČOS“. Rež. – A. Večerskis
iki 4 d. – Birutės Žilytės kūrybos paroda „Skaidri tamsa“	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė	11 d. 12 val. – A. Lindgren „PEPÉ ILGAOKINĖ“. Rež. – E. Jaras
Vilniaus paveikslų galerija	Vokiečių g. 4/2	11 d. 18 val. – J. Ortono „GROBIS“. Rež. – A. Večerskis
Didžioji g. 4	iki 13 d. – Jūratės Kemeklytės-Bagdonienės, Giedrės Mikulkaitės, Ritos Stašauskaitės grafikos paroda „Paragrafai. 33“	Mažoji salė
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai	Galerija „Meno niša“	6 d. 18 val. – PREMJERA! A. Gotesmano „DIEVO ŽMOGAUS ISTORIJA“
Lietuvos dailė XVI–XIX a.	J. Basanavičiaus g. 1/13	7 d. 18 val. – improvizacijų reviu „BARONIENĖS GIMTADIENIO PUOTA“
„Francisco Goya. Los caprichos“ (iš Latvijos nacionalinio dailės muziejaus kolekcijos)	Algirdo ir Remigijaus Gataveckų paroda „Situacija“	8 d. 18 val. – „ŠILKAS“ (pagal A. Baricco romaną). Rež. – B. Mar
Karaimų dailininko Bari Egizo (1869–1946) kūrinių paroda „Nuo Stambulo iki Vilniaus“	Modernaus Meno centras	Vilniaus mažasis teatras
Radvilų rūmai	Literatų g. 8	3 d. 18.30 – PREMJERA! „SELAVY!“ (N. Narmontaitės muzikinis spektaklis)
Vilniaus g. 22	Inos Budrytės tapybos paroda „Iš mano kambarių“	6 d. 18.30 PREMJERA! A. Strindbergo „FREKEN JULJA“. Rež. – A. Areima
Lietuvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvali“	KAUNAS	7 d. 18.30 – T. McNally „MEISTRIŠKUMO PAMOKA (MARIA CALLAS)“. Rež. – G. Padegimas
Taikomosios dailės muziejus	M. Žilinsko dailės galerija	9 d. 18.30 – L. Kalpokaitės romansų vakaras „TAIP NORISI MYLĖTI“
Arsenalo g. 3 A	Nepriklausomybės a. 12	10 d. 18.30 – A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – R. Tuminas
Paroda „Baltų menas“	Norvegų tapybos paroda „Nuo Dalio iki Dolko“	OKT/ Vilniaus miesto teatras
Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“	iki 11 d. – Viktoro Oranskio dovanotų dailės dirbinių paroda	2 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje – „UŽDARAS VAKARAS“. Autoriai D. Gavenonis ir J. Paulėkaitė
Paroda „Liublino unija ir jos epocha Jano Mateikos kūryboje“	Kauno paveikslų galerija	7 d. 19 val. – W. Shakespeare'o „VASAR-VIDŽIO NAKTIES SAPNAS“. Rež. – O. Koršunovas
Lietuvos nacionalinis muziejus	K. Donelaičio g. 16	DRUSKININKAI
Naujasis arsenatas	iki 11 d. – skulptūrų paroda Vytautui Martišiui atminti „Martišius & Zavadskis“	V.K. Jonyno galerija
Arsenalo g. 1	nuo 8 d. – akcijos „Augink atsakingai“ paroda	M.K. Čiurlionio g. 41
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus	XX a. piëšinių ir plakatų paroda „Ivardyt Lietuvą“
Lietuva carų valdžioje	V. Putvinskio g. 55	Vytauto Kazimiero Jonyno kūrinių paroda „Niujorko etiudai“
Lietuvos valstiečių būties kultūra	Budistinių ritinių piëšinių paroda	M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus
Kryždirbystė	Paroda „Sodžiaus lobų ieškotojai“, skirta Pauliaus Galaunės 120-osioms ir Adelės Galaunienės 115-osioms gimimo metinėms	M.K. Čiurlionio g. 35
„Nepriklausomos Lietuvos dvidešimtmečio akimirkos“	A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus	Kazio Šimonio tapybos paroda „Kelionė į slépinį kraštą“
Vytauto Kaušinio plakatų ir fotografijų paroda	V. Putvinskio g. 64	KĖDAINIAI
Paroda „Gyvenimas virš vandens“	Satyros ir humoro klubo „Šaipokai“ narių darbų paroda, skirta juokų dienai	Janinos Monkutės Marks muziejus-galerija
Senasis arsenatas	nuo 7 d. – paroda „Grafikos menas: tradicija – eksperimentas“	J. Basanavičiaus g. 45
Arsenalo g. 3	Galerija „Meno parkas“	Vilniaus dailės akademijos Kauno dailės fakulteto Keramikos katedros dėstytojų ir absolventų kaulinio porceliano paroda „Čia ir dabar“
Lietuvos proistorė	Rotušės a. 27	TELŠIAI
Kazio Varnelio namai-muziejus	„Šešelių teatras (Proecta ombra)" (Barcelona)	VDA Telšių parodų salė
Didžioji g. 26	Maironio lietuvių literatūros muziejus	Kęstučio g. 3
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	Rotušės a. 13	iki 8 d. – paroda „Japonija toli, Japonija arti“
Lankymas antradieni – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Lietuvių egzodo literatūros apžvalga „Išėjė sugrįžti“	Spektakliai
Bažnytinio paveldo muziejus	„Antanui Baranauskui – 175“	VILNIUS
Šv. Mykolo g. 9	„Lekia dainos iš jaunos krūtinės“ (Liudui Girai – 125)	Nacionalinis operos ir baletų teatras
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Marijos Macijauskienės 80-mečiui skirta paroda „Kaip laukiantis medis“	2 d. 18.30 – J.S. Bacho „PASIJA PAGAL JONĄ“. Dir. – R. Beckas (Vokietija)
Šiuolaikinio meno centras	Paroda „Žaizdos metafizika“ (Ričardui Mikutavičiui – 75)	6 d. 18.30 – M. Theodorakio – „GRAIKAS ZORBA“. Dir. – M. Pitrėnas
Vokiečių g. 2	Keramikos muziejus	7 d. 18.30 – A. Šenderovo „DEZDEMONA“. Dir. – R. Šervenikas
2009 metų „Swedbank“ meno apdovanojimo nominantų paroda: Viktoras Alimpiejevas (Rusija), Jonas Gasiūnas, Voldemaras Johanas (Latvija), Tėnis Saadoja (Estija), Magnus Wallin (Švedija)	Rotušės a. 15	8 d. 18.30 – G. Donizetti „MEILĖS ELIKSYRAS“. Dir. – M. Pitrėnas
„Coro Collective“ „Raidyno pamoka“	Keramikos paroda „Pavasaris 2010“	9 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – R. Šervenikas
Kęstučio Grigaliūno paroda „Mirties dienoraščiai“	VDU galerija „101“	10 d. 18.30 – G. Verdi „TRAVIATA“. Dir. – M. Staškus
Benignos Kasparavičiūtės ir Kęstučio Šapokos paroda „Meno sparnai“	Laisvės al. 53	11 d. 12 val. – I. Morozovo „DAKTARAS AISKAUDA“. Dir. – A. Šulčys
Gintaro Makarevičiaus paroda „Piešiniai“	iki 10 d. – Algimanto Kezio paroda „Miesto-vaiždžiai“	Nacionalinis dramos teatras
„Lietuvos aido“ galerija	Galerija „Aukso pjūvis“	2 d. 18 val. – Molière'o „ŠYKŠTUOLIS“. Rež. – I. Bučienė
Žemaitijos g. 11	K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53	8 d. 19 val. – Juodojoje salėje – PREMJERA! G. Grajausko „BRUNONAS IR BARBARAI“. Rež. – L. Mikuta
Antano Martinaičio (1939–1986) tapybos darbų paroda	Editos Bukėnienės darbų paroda	(Šilutės dramos teatras)
„Arkos“ galerija	Rolando Karaliaus tapybos paroda „Būsenai“	8 d. 19 val. Kišeninėje salėje – M. Valiuko
Aušros Vartų g. 7	Aido Ryčio Vasiliausko tapyba	
Scenografių kūrybos paroda	Nicko Trencho (D. Britanija) fotografijų paroda iš ciklo „Anglijos peizažai“	
Dalios Kasčiūnaitės tapyba	KLAIPĖDA	
Ramintos Baltrušytės paroda „Popierinės baltumos“	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija	
Galerija „Vartai“	Liepu g. 33	
Vilniaus g. 39	Prano Domšaičio tapybos ekspozicija	
iki 8 d. – paroda-akcija „Iš dailininkų dirbtuvii“ (peržiura–nuoma–pardavimas)	Algilio Kliševičiaus (1950–2008) kūrybos paroda „Tarp atėjimo ir išėjimo“	
Galerija „Akademija“	Baroti galerija	
Pilies g. 44/2	Aukštajų g. 3/3a	
nuo 6 d. – Romo Dalinkevičiaus (1950–2001) kūrybos paroda	Alicijos Zimnickaitės paroda „100% organic“	

„TRINTUKAS“ („Menų spaustuvės“ programa „Atvira erdvė“) 9 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – A. Slapovskio „ŠVAŽIŪOJU“ („Trupė Liudis“) 9 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „ŠLAISVINTI ŽANA“ (pagal J. Anouilho pjesę „Vytury“). Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atviras ratas“) 10 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „PELIUKAS GITAROE“. Rež. – S. Degutytė (VŠĮ „Stalo teatras“) 10 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – grupės „Liūdini siblinai“ koncertas **Teatras „Utopia“** 6 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ *Kišeninėje salėje* – N. Gogolio „PAMIÉLIO UŽRAŠAI“. Rež. – V. Sodeika **Audronio Liugos produkcija** 8 d. 19 val. „Menų spaustuvės“ *Juodojoje salėje* – M. Duras „MUZIKA 2“ Aut. P. Budrys, V. Kuodytė, A. Liuga **Raganukės teatras** 10 d. 12 val. – A. Liobytės „ELENYTÉ IR KIŠKIS BROLIS NARSUOLIS“. Rež. – R. Urbonavičiūtė 10 d. 13 val. – „SKRAIDANTYS MEŠKIUKAI“ 10 d. 17 val. – „DRĄSIOJI PUPULÉ“ **KAUNAS** **Kauno valstybinis dramos teatras** 2 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – B.-M. Koltėso „SUGRŽIMAS į DYKUMĄ“. Rež. – A. Areima 6, 7, 8 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – A. Čehovas „PALATA“. Insc. aut. ir rež – R. Kazlas 7, 8 d. 19 val. *Mažojoje scenoje* – E.-E. Schmitto „SMULKŪS VEDYBINIAI NUSIKALTIMAI“. Rež. – R. Banionis 9 d. 18 val. *Tavernos salėje* – T. Guerra „KETVIRTOJI KĖDĖ“. Rež. – R. Atkočiūnas 10 d. 15 val. *Penktajoje salėje* – A. Millerio „VISI MANO SŪNÜS“. Rež. – J. Vaitkus 10 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – B. Srljanovič „SKERIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas **Kauno muzikinis teatras** 9–11, 14 d. 18 val. – PREMJERA! L. Fallis „MADAM POMPADUR“. Rež. ir choreogr. – A. Cholina, dir. – J. Janulevičius, scenogr. – M. Jacobovskis **Kauno mažasis teatras** 10 d. 18 val. – V. Balsio „ŽMOGUS MEDYJE“. Rež. – V. Balsys **Kauno valstybinis lėlių teatras** 5 d. 12 val. – „AUKSO KIAUŠINIS“. Rež. – J. Januskevičiūtė 8 d. 19 val. – dainuojamosios poezijos palėpė. A. Orlovos koncertas 10 d. 12 val. – „PRINCESÉS GIMTADIENIS“. Rež. – A. Stankevičius **KLAIPĖDA** **Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras** 9 d. 18.30 – PREMJERA! V. Pupšio „ALSUOTI“ 10 d. 18.30 – R. Paulso „SESUO KERÉ“ **ŠIAULIAI** **Šiaulių dramos teatras** 6 d. 18 val. – „WOODY ALLEN NUODĒMIŲ MIESTAS“. Rež. – O. Šapošnikovas („Domino teatras“) 8 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA“ Rež. – G. Padegimas 9 d. 18 val. – PREMJERA! „FEDRA“. Rež. ir choreogr. – J. Smoriginas (Vilniaus baletas) 10 d. 18 val. – C. Gozzi „PRINCESÉ TURANDOT“. Rež. – A. Giniotis **MARIJAMPOLĖ** **Dramos teatras** 9 d. 19 val. – festivalio „Muzika ir aš“ atrankinis turas-koncertas **ALYTUS** **Miesto teatras** 5 d. 13 val. – „KOMETAI TROLIŲ MUMIŲ SLĖNYJE“ (pagal T. Janson). Rež. – M. Sadauskas 10 d. 16 val. – J. Kelero „58 SAPNAI“. Rež. – A. Kinderis **Koncertai** **Lietuvos nacionalinė filharmonija** 2 d. 11–17 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – VI tarptautinis S. Vainiūno pianistų ir kamerinių ansamblių konkursas. Kamerinių ansamblių konkursas. Finalas 2 d. 18.30 *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – VI tarptautinis S. Vainiūno pianistų ir kamerinių ansamblių konkursas. Konkursu laureatų apdovanojimasis (18.30) ir koncertas (19 val.). Lietuvos kamerinių orkestro Dir. – J. Domarkas 5 d. 14.30 *Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Benedinų) bažnyčioje*, 10 d. 14.30 *Raudondvario kultūros centre* – šv. Velykų koncertas. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistai M. Vitulskis (tenoras). Programoje A. Stradelloas, G. Giordani, C. Francko, Ch.F. Gounod kūriniai 5 d. 18 val. *Vilniuje, Evangelikų liuteronų bažnyčioje*, 7 d. 18 val. *Visagino kultūros centre* – ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda). Solistai J. Stupnianek (sopranas), I. Misiūra (bosas-baritonas), R. Beinaris (obojus). Programoje G.F. Händelio kūriniai 7 d. 18 val. *Kretingos kultūros centre*, 8 d. 18 val. *Plungės kultūros centre*, 11 d. 16 val. *Panėvėžio dailės galerijoje* – R. Schumanno gimimo 200-osioms metinėms. Valstybinis Vilniaus kvartetas, B. Vainiūnaitė (fortepijonas), O. Kolobovaitė (sopranas). Programoje R. Schumanno kūriniai 10 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestro. Solistė C. Yang (fortepijonas, Malaizija). Dir. – R. Šervenikas. Programoje P. Čaikovskio, Ch. Yin, W. Chu, L. H. Sheng, Z. Liu kūriniai 11 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – programa „Groteskas muzikos“. Styginių kvartetas „Chordos“: D. Poudžiukas (I smuikas), I. Sipaitytė (II smuikas), R. Bliškevičius (altas), R. Tamutytė (violončelė). Dalyvauja aktorius V. Žitkus. Programoje P. Hindemitho, J. Zorno, T. Makačino kūriniai 11 d. 16 val. *Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje*, – Atvelykio koncertas. Kamerinių ansamblių „Vilniaus arsenalas“: L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (altas), S. Okruško (fortepijonas). Programoje C.M. von Webero, F. Kuhlau, F. Poulenco, A. Martinačio, G. Kuprevičiaus kūriniai 10 d. 18 val. *Radviliškio kultūros centre*, 15 d. 15 val. *Kretingos kultūros centre*, 17 d. 17 val. *Telšių Žemaitės dramos teatre* – prancūzų muzikos koncertas. Čiurlionio kvartetas. Solistai K. Zmailaitė (sopranas), E. Seilius (tenoras). Programoje C. Debussy, J. Massenet, H. Duparco, M. Ravelio, J. Offenbacho kūriniai 11 d. 16 val. *Trakų pilies menėje* – koncertų ciklas „Muzika Trakų pilje“. Teatralizuota muzikinė išdaiga „Karalius pamiršo raidyną“ (scen. aut. – V. Palčinskaitė, rež. – D. Storyk, scenogr. – A. Tornau). Vaidina ir eiles skaito aktoriai K. Ovčinkaitė ir J. Damaševičius. Muzikinė išdaigos dalyviai Čiurlionio kvartetas, L. Baublytė (fleita) **VILNIUS** **Kongresų rūmai** 9 d. 19 val. – simfoninis koncertas „Corona gitaros“. Gitarų kvartetas „Corona“: P.D. Sorensenas, V. Zimmermannas, K. Gantris, M. Andersen. Dir. – M. Ozolinis **Lietuvos muzikos ir teatro akademija** 10 d. 11 val. – vienuoliukstasis V. Jonuškaitės- Zaunienės dainininkų konkursas. Konkurse dalyvauja LMTA Dainavimo katedros studentės ir magistrantės; 16 val. – konkursu laureacijų koncertas **Lietuvos muzikų rėmimo fondas** *Tarpautinis muzikos festivalis „Sugržimai“* 7 d. 16 val. *Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje*, 8 d. 18 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – J. Gringytė (mecosopranas, D. Britanija), Th. Coltmanas (fortepijonas, D. Britanija) 9 d. 18 val. *Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje* – G. Gataveckaitė (fortepijonas, D. Britanija), T. Lee (fortepijonas, Australija), D. Britanija) 11 d. 14 val. *Vilniaus arkikatedroje bazilikoje* – Sakralinės muzikos ir susikaupimo valanda. Gieda Vilniaus regiono kultūros centro moterys choras „Lepos“ (meno vad. ir dir. – A. Steponavičiūtė-Zupkauskienė), chorm. – E. Narmontienė. Solistė J. Vizbaraitė (sopranas), vargonininkas B. Vasiliauskas **Šv. Kotrynos bažnyčia** 2 d. 19 val. – „Šv. Gralio paslaptis“. Dalyvauja Vilniaus miesto savivaldybės choros „Jauna muzika“ mažoji sudėtis, R. Tamutytė (violončelė), D. Bagurkas (kontrabosas) ir D. Jozėnas (vargonai). Dir. – V. Augustinas. Programoje S. Fabri, A. Melani, D. Scarlatti kūriniai 5 d. 19 val. – „Velykos Buenos Airėse“. Atlikėjai B. Bublytė (vokalas), V. Lukočius (fortepijonas), R. Sviackevičius (akordeonas), Vilniaus miesto savivaldybės choros „Jauna muzika“, Šv. Kristoforo kamerinių orkestras (meno vad. – D. Katkus). Dir. – V. Augustinas 9 d. 19 val. – D. Jakštė (violončelė), K. Ivanauskaitė-Jucinė (fortepijonas), G. Pyšniakas (violončelė), O.Ch. Haagenrudas (fortepijonas, Norvegija). Programoje L. van Beethoven, J. Brahms, C. Debussy, A. Šenderovo ir kt. kūriniai **Šv. Kazimiero bažnyčia** 4 d. 13 val. – pučiamųjų orkestras „Trimitas“. Solistas A. Budrys (klarnetas). Dir. – U. Vaiginis 5 d. 13 val. – Vilniaus m. savivaldybės choros „Jauna muzika“ (vad. ir dir. – V. Augustinas) **Piano.it koncertų salė** 8 d. 19 val. – D. Dédinskaitė (smuikas), G. Pyšniak (violončelė), K. Okushiba (fortepijonas, Japonija). Programoje J. Haydn, S. Vainiūno, F. Mendelssohno kūriniai **PANEVĖŽYS** **Panėvėžio miesto dailės galerija** 28 d. 16 val. – A. Vasiliauskas (fortepijonas). Programoje F. Chopino kūriniai **Vakarai** **VILNIUS** **Vilniaus mokytojų namai** 2 d. 10 val. *Kiemelyje* – Vilniaus ikimokyklių įstaigų vaikų „Didžiausi velykiniai margočiai“ 6 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – rusų romanų mylėtojų klube „Melos“. Vakaras „Rusika trikink“. Dalyvauja dainininkai S. Alipovas, A. Ganinas, V. Novosiolovas, V. Oparinas, akomponiatoriai M. Boženinkas ir L. Neugasimova 6 d. 18 val. *Svetainėje* – Vilniaus džiaukų vakaras. Svečiuose Lazdijų rajono literatų klubo „Jotvingis“ dalyviai **KAUNAS** **Maironio lietuvių literatūros muziejus** 9 d. 17 val. – L. Navickaitės knygos „Saulėgrīja“ sutiktuvės. Kartu su knygos autore dalyvaus rašytojai E. Striogaitė, A. Ruseckaitė, V. Rudžiškės, V. Kiaušas-Elmiškis, aktoriai L. Zorūbaitė ir A. Žiurauskas, muzikuos R. Čemolonskas **Bibliografinės žinios** **MENAS** *Lina Jonikė : [tekstlininkė : albumas / vertėja Irena Jomantienė]. – [Vilnius] : Artseria, [2009] ([Vilnius] : Sapnų sala). – 80 p. : iliustr., portr. – Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai = Contemporary Lithuanian artists). – Dalis gretut. teksto liet., angl. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-716-70-9* *Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmai Vilniaus Žemutinėje pilyje = Palace of the Grand Dukes of Lithuania in Vilnius Lower Castle : istorija ir rinkiniai : albumas / [sudarytojai Daliaus Avižiniš, Vydas Dolinskas, Erika Striškienė ; vertimas į anglų kalbą: Ramūnas Kondratas]. – Vilnius : Nacionalinis muziejus Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2010 (Vilnius : Standartų sp.). – 470, [10] p. : iliustr., faks., portr. – (Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų albumai = Albums of the Palace of the Grand Dukes of Lithuania ; t. 1). – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-95074-7-7 : [54 L 8 ct]* *Henrikas Natalevičius : [tapytojas : albumas / vertėja Irena Jomantienė]. – [Vilnius] : Artseria, [2009] ([Vilnius] : Sapnų sala). – 80 p. : iliustr., portr. – Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai = Contemporary Lithuanian artists). – Dalis gretut. teksto liet., angl. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-716-68-6* *Nida. Brücke : ekspresionistinės tapybos plenerų antologija : iliustruota istorija / [sudarytojas Saulius Krupis ; vertėjai: iš ispanų k. – Neringa Vegytė, iš vokiečių k. – Arvydas Herbstas, Ernesta Račienė, Aušra Faser, Saulius Krupis, iš lenkų k. – Lilija Hansen, iš suomių k. – Rūta Janėnaitė, iš rusų k. – Genovaitė Butnorienė]. – Vilnius : Sapnų sala : Nidos menininkų asociacija "Tiltas", [2009] (Vilnius : Sapnų sala). – 603, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Antr. p. ir virš. aut. nurodytas kliaidinai: Saulius Krupis. – Tiražas 1900 egz. – ISBN 978-9955-611-46-2 (ir.)* *Su meile Arina / Kristina Gudonytė. – Kaunas : Laisvos valandos [i.e. Žurnalų leidybos grupė, 2010] (Vilnius : Logotipas). – 199, [1] p., [40] iliustr. lap. : iliustr. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-609-410-019-2* *Visa apie nieką : poezija, piešiniai / Vytautas Šerys ; [sudarytojai Antanas A. Jonynas, leva Plekienė]. – [Vilnius] : Artseria, [2009] ([Vilnius] : Sapnų sala). – 126, [2] p. : iliustr., portr. – (Lietuvos dailė = Lithuanian art : XX-XXI a. sandūra). – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-716-72-3 (ir.)* *Stasys Žirgulis : [skulptorius : albumas / vertėja Irena Jomantienė]. – 2-asis papild. leid. – Vilnius : Artseria, 2009 ([Vilnius] : Sapnų sala). – 56 p. : iliustr., portr. – Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai = Contemporary Lithuanian artists). – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9986-716-71-6* **GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS** *Ačiū tau už viską / [sudarė Helen Exley ; vertė Laimantas Jonušas ; iliustravo Angela Kerr]. – Vilnius : Paletti, [2009] (Spausd. Kinijoje). – [74] p. : iliustr. – (Helen Exley dovanų knyga). – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-752-26-4 (ir.)* *Džiaukis šia akimirka / [sudarė Helen Exley ; vertė Laimantas Jonušas ; iliustravo Angela Kerr]. – Vilnius : Paletti, [2009] (Spausd. Kinijoje). – [74] p. : iliustr. – (Helen Exley dovanų knyga). – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-752-29-5 (ir.)* *Gyvenimas mano... : [eilėraščiai] / Ona Aldona Gečaičė-Žemaitienė. – Vilnius : [Rotas], 2009 (Vilnius : Rotas). – 51, [1] p. : iliustr. – Tiražas [100] egz. – ISBN 978-9955-832-31-7* *Gyvenimo kaleidoskopas : [eilėraščiai] / Zofija Virginavičienė-Subačiutė ; [iliustruoto Renata Virginavičiūtė]. – Vilnius : Rotas, 2009 (Vilnius : Rotas). – 215, [1] p. : iliustr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9955-832-37-9* *Lietuva amžiuje kely : eilėraščiai / Vanda Kinderytė-Budriénė. – Vilnius : [Rotas], 2009 (Vilnius : Rotas). – 119, [1] p. : iliustr. – Tiražas [150] egz. – ISBN 978-9955-832-36-2* *Madam de Lenklo aistros : [romanas] / Gabriella Magrini ; iš italių kalbos vertė leva Mažeikaitė. – Vilnius : Vaga, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 501, [2] p. – Tiražas 1850 egz. – ISBN 978-5-415-02147-5 (ir.)* *Narcizas ir Aukštaburnis : romanas / Hermann Hesse ; iš vokiečių kalbos vertė Teodoras Četrauskas. – 4-asis leid. – Vilnius : Alma littera, 2010 (Kaunas : Spindulio sp.). – 286, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-38-261-4 (ir.) : [23 L 24 ct]* *Nugalėtojas lieka vienai : [romanas] / Paulo Coelho ; iš portugalų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Vaga, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 443, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-5-415-02127-7 (ir.)* *Požadink mane vidurnaktį : [romanas] / Rimantas Šimanėlis Erte ; [iliustracijos autorius]. – Vilnius : Sapnų sala, 2009 (Vilnius : Sapnų sala). – 184, [2] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-611-45-5* *Penktasis Kalnas : [romanas] / Paulo Coelho ; iš portugalų kalbos vertė Mafalda Tupė. – Vilnius : Vaga, [2010] (Vilnius : Logotipas). – 253, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 5-415-01883-2 (ir.)* *Šarpo tigras : Ričardas Šarpas ir Seringapatamo apgultis 1799 m. : [romanas] / Bernard Cornwell ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaite. – Vilnius : Vaga, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 428, [1] p. – Tiražas 2050 egz. – ISBN 978-5-415-02143-7* *Tikėk savimi / [sudarė Helen Exley ; vertė Laimantas Jonušas ; iliustravo Angela Kerr]. – Vilnius : Paletti, [2009] (Spausd. Kinijoje). – [74] p. : iliustr. – (Helen Exley dovanų knyga). – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-752-28-8 (ir.)* *Tikrosios vertybės / [sudarė Helen Exley ; vertė Laimantas Jonušas ; iliustravo Angela Kerr]. – Vilnius : Paletti, [2009] (Spausd. Kinijoje). – [74] p. : iliustr. – (Helen Exley dovanų knyga). – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-752-27-1 (ir.)* *Vakar*

